

TƏHMƏZ TƏNHA ŞƏMKİRLİ

XOCALI HARAYI

(Poema)

Bakı-2010

4495

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin

İşlər İdarəsi

PREZİDENT KİTABXANASI

AZ-2
Ş-52

Şair kitabların çap olunmasında, şəkillərin tapılmasında köməklik göstərən Alışov Nazim Nəcəfəxan oğluna dərin minnətdarlığını bildirir

Redaktor: Şöhrət Səlimbəyli

Ş-52. Təhməz Tənha Şəmkirli (Alıyev) “Xocalı harayı” “Avropa” nəşriyyatı, 2010, 128 səh.

Təhməz Tənha Şəmkirli (Alıyev) Şəmkir rayonunun Bayramlı kəndində anadan olmuşdur.

Ədəbiyyata uşaq vaxtından maraq göstərmişdir. Öz şeirləri ilə keçmiş “Qırmızı Şamxor” rayon qəzeti ilə əlaqə saxlamışdır, bəzi şeirləri dərc olunmuşdur.

Uzun müddət (31 il) orduda, Şimalda, qulluq etmiş və Çernobıl qəzasının aradan qaldırılmasında iştirak edərək 2-ci qrup əlil olmuş, polkovnik-leytenant rütbəsində qulluğunu başa vurmuşdur. Həyat yoldaşını itirərək tənha qalmışdır. Hazırda Prezident təqaüdüçüsüdür.

Respublika yazıçıları birliyinin üzvüdür. “Şuşa faciəsi”, “Soyqırım”, “Şeirlər və nağıllar”, “Erməni vəhşilikləri”, “Dövrən”, “Ermənilərlə üz-üzə” və “Şeirlər” kitablarının müəllifidir, 800-ə yaxın şeirləri, “Meydan”, “Qan”, “Həyat yolları”, “Todan” poemaları işıq üzü görmüşdür. Vətənpərvərdir, öz xalqını, doğma yurdunu sevir.

Ş 4702060104 qrifli nəşr
8032-2010

© T.Tənha, 2010

Seyr edin, dinləyin o ülviyyəti
Zülmətlər içində qaldı Xocalı.
Çarpışdı, vuruşdu qətiydi, qəti
Od-alov içində yandı Xocalı.

Qoy bizə həsədlə baxsın Avropa,
Hər gün o şəhəri tutdular topa.
Çoxları həyatın verdilər bada,
Özünü şimşək tək çaxdı Xocalı.

O zaman gördüyün çardaxlı damlar,
Yerlə yeksan oldu qalıbdır ağlar,
O qarda boranda itdi oğullar,
Ölüm pərdəsini çaldı Xocalı.

Həyətlər bomboşdur, qapılar bağlı,
İnsan cəsədləri sinələr dağlı,
Torpağı damğalı, sinəsi dağlı,
Özünü odlara yaxdı Xocalı.

Artıq keçmiş idi haray salsa da,
Çarəsi tapılmır xəstə olsa da,
17 il keçibdir salan yox yada,
Söz söhbət içində qaldı Xocalı.

Vərəqlə tarixi keçmişlərə bax,
Diqqət et nə deyir keçmiş əsrlər,
Neçə yer üzünə basıbdır ayaq
Səndən soruşacaq dünyada bəşər.

Sən Xocalı qardaş susubsan niyə
Matəm içindədir hər elin, oban,
Soruşsan hamıdan soyuq bir dillə,
Səni zülmə saldı indiki zaman.

İçmədim suyundan, gəzmədim nahaq,
Dağlar ətəyində quzu kəsmədim.
Ehtiras düşkünə olmuşdum ancaq,
Eşitdim, vaxtında gələ bilmədim.

Mənə deyirlər ki ağlama şair, .
Necə ağlamayım, ağlayır hamı,
Sənin düşmənlərin ermənilərdir,
Çəkib sinəmizə o iztirabı.

Tutaq nəbzləri, soruşaq bir-bir,
Dinləyək döyünən hər bir ürəyi,
Bu ağrı dözməzdir, ürəkdən keşir
Biz edə bilmədik lazımı köməyi

Deyirlər haray var Xocalıda axı,
Dağlarda, düzlərdə itdi Xocalı.
Gözləyir könülü mərd oğulları,
Deməsinlər əldən getdi Xocalı.

Nə oldu ey dostum təslim oldun sən,
Matəmə qərq oldu evin, eşiğin,
İndi üz döndərib bizdən küsmüsən,
Hardadır vuruşan o igidlərin.

Mənə deyirlər ki, şair utanma,
Xocalı haqqında düzünü söylə,
Çox şey desələr də, ona inanma,
Söz-söhbət yayılar hər dildən-dilə.

20 il keçsə də o ildən bəri,
Sağalmır o köhnə ağır yaralar.
Görəndə dağılmış mənzərələri,
Ürəkdən çəkirəm böyük ağrılar.

Mən səndən yazıram əziz Xocalım
Ürək dil açdıqca ağlayıram mən.
Təpədə sərilen uşaq cəsədləri,
Getmir gecə-gündüz gözüm önündən.

Mənə oyüd verir hər yoldan ötən,
Deyirlər bu dəhşət bir soyqırımıdır.
Qələm-kağız çatmaz yazmağı bilsən,
Hər yada düşəndə insan ağlayır.

Baxıram hamıya cahanda şaddır,
İllər gəlib keçir biz qocalırıq,
Xocalı xəstədir, qəlbi qaradır,
Bizsə Xocalıdan uzaqlaşırıq.

Gəzən qarışqalar, uçan quşlar da,
Hər qanad saxlayıb dayanan zaman,
O dağlar başında uçan qartal da,
Uçur uzaqlara gözlərdən bu an.

Xocalı xəstədir, bu gün can verir,
Ordan haray gəlir Azərbaycana,
Köməyə çağırır görün nə deyir,
Bunu bilməlidir hər ata, ana.

Budaqdan asılmış hər körpə uşaq,
Ya da buz bağlamış qarda analar,
Köməyə çağırır ancaq və ancaq,
Xocalı bağımız orda haray var.

Mənə deyirlər ki, nə vaxt biz gedək,
Axı çox xəstədir.halı Xocalının,
Şəhidlər deyir ki, qoy biz də bilək,
Güclü qüdrəti var Azərbaycanın.

Yəqin kədərli sən də mən kimi,
Oxucum, Xocalı yada düşəndə,
Soluruq yas tutmuş bir çəmən kimi,
Nə etdik siz deyir 17 ildə.

Xocalı torpağı, insan nəfəsi,
Bu torpaq söz açır qərinələrdən.
Qulağıma gəlməsin erməni səsi,
Bizə bəla olub o vəhşi düşmən.

Yazdığım faktlara diqqətlə baxın,
Milləti tanınmaz cinsləri nədir,
Erməni kim olub tarixi açın,
Nədən əmələ gəlib, bunlar kimlərdir.

Onlar düşmənidir türk dünyasının
Qoy bilsin cəmiyyət, eşitsin bəşər,
Hardan kökü gəlir bu yaramazların,
Bu haqda çox yazır məşhur alimlər.

Həmişə oyaq olun məsləhətim var
Xocalı soyqırımını təkrar olmasın,
Vaxt gələcək onlar oyanacaqlar,
Bir də ölkəmizdə qırğın olmasın.

I

O günləri Xocalıda
Ev-eşiklər oda yandı.
Uşaq-böyük öz qanında
Oda-alova boyadı.
Haray saldı dağ-drələr,
Öləmə bax, qalana bax,
Zümzümdən o meşələr,
Batırdı səslərdən qulaq.
Xocalı dağ qucağında
Can verirdi, yarasından,
Təpələrdə, yarınlarda,
Ölmüş idi çoxlu insan.
Başı kəsik, qol-qıçlar,
Uşaq-böyük dolu idi,
Şimaldan gəlmiş alaylar,
Zərbələri endirirdi.

Dəstə-dətə, qatar-qatar,
Düşmən kənldi Xocalıya,
Ermənilər, qonşu ruslar,
Gəlirdilər saya-saya

II

Bizim igid qəhrəmanlar
Dağıldılar təpələrə.
Az olsa da o silahlılar
Birləşərək çəkdi nərə,
Göy tutuldu, yer titrədi,
Aləm qopdu vuruşmadan,
Düşmən işlədirdi fəndi.
Hər harayda tökülürdü qan.
Torpaq bizim, ellər bizim
Düşmən ələ keçirirdi,
Dağlar bizim, çöllər bizim,
Düşmən almaq istəyirdi.
Mən öpürdüm hər çöpünü,
Doğma yurdum Xocalının
Düşmən isə sürünürdü,
Az qalırdı içsin qanın
Nərildədi qoca dağlar,
Qan içində o meşələr,
Vuruşurdu qəhrəmanlar.
Gecə, gündüz, səhər-axşam.
Gah bu tayı, gah o tayı.
Düşmən tuturdu gülləyə
Rus göndərən o alayı

Ermənilər tutdu ələ
Qan götürdü dərələri
Təpələrdə ət parçası,
İnsan uşaq cəsədləri,
Bürümüşdü hər tərəfi.
Meyitlə doldu təpələr.
Qaçana bax, yıxılana bax,
Yerə sərəlidir körpələr,
Ana qucağında uşaq,
Əllərində avtomatlar,
Uşaqlar dalınca qaçır,
Ermənilər o zalımlar,
Hər tərəfdə qırğın salır.

III

Yaraqlandı oğullarımız,
O da, sən də, mən də inan,
Kimlərlə birdir qanımız
Ayağa qalxdı Azərbaycan,
Axı belə olmaz barı,
Bu nə siyasətdir belə,
Qoy bilsin dünya xalqları,
Şüar olsun dildən-dilə
And içdik biz varlığımıza,
Aləm qarışdı bir-birinə,
Dərs oldu hər oğul, qıza
And içdilər dönə-dönə,
Babalara, o bir Allaha,
Tanrıdan istədi kömək,

Vətən bizə dedi yaşa
Vətən yolunda ölmək.
Qəhrəmanlar yığıldılar,
Toplaşdılar dağ-dərəyə,
Hər şeyə hazır oldular
Düşməyə cavab verməyə.

IV

Harada gördük o zülməti,
Hansı eldə, obada biz,
Parça, parça insan əti,
Səpələnmiş ayaq, baş, diz,
Gəlin gəzək yer üzünü,
Kim törədib bu əzabı,
Hansı rəhbər-de düzünü!
Edib belə qan hesabı,
Xocalının hər daşında,
Nəzər salın qan izi var,
İgid yatır torpağında,
Uşaq böyük, mərd oğullar
Gəlin gəzək dövlətləri,
Tanış olaq insanlarla,
Sorğu edək millətləri,
Cavab verəcək inadla,
Tüpürəcək ermənilərə.
Gəlin baxaq tarixlərə,
Yada düşsün sərkərdələr,
Formalaşmış nəsillərə,
Baxın kimdir mötəbərlər,

Kimlər salıb körpüləri.
Böyük borular içinə,
Benzin töküüb diri-diri
Yandırırbdır dönə-dönə.
Kim kəsibdir anaların,
Od-alovla döşlərini,
Siz ey millət, baxın, baxın.
O tanınmaz ermənini,
O, günləri gecə yarı
Ulduzlağ oyatmışam,
Xocalının harayları,
Peyda olub səhər, axşam
Millət dağılıb dağa daşa.
O, qanmaz vəhşi əlindən,
Ermənilər qoşa-qoça,
O əl çəkmir vəhşilikdən.

V

O, Xocalı faciəsi,
Dünyada çox amansızdır,
Misallar çəkəcəm sizə,
Qoy inansın bəşəriyyətdə.
Şimalla gəldik üz-üzə.
Unudulmaz bu siyasət
Ayıq-sayıq yaşayaq biz,
Necə ki, bizim çoxlu
Düşmənlərimiz var,
Açıq olsun gözlərimiz,
Unutmasın xocalılar.

Güclü olaq biz də gərək,
Xidmət edək ordumuza,
Oyanmasın köpək düşmən,
Dayanmayaq ağız-ağza.
Mən söyləyim qulaq asın,
Nələr törədib erməni,
Baxın Xocalıya baxın.
Genasidi törədəni.

VI

20 faiz torpağımızı,
İşğal edib ermənilər,
Bunu görürük hamımız,
Yaddan çıxmaz həmin yerlər
Min doqquz yüz doxsan iki,
Fevralın 25-i idi,
Həmin gecə verib itki,
Xocalımız təslim oldu
613 nəfər insan,
Uşaq, qoca, körpə, qadın,
Məhrum oldu həyatından,
Qoy itməsin o yaddaşdan.
Sən ey Xocalı şəhəri.
Canımda bir hərərət var,
Sən itirdin körpələri,
Bu gündə ağlayır dağlar.
106 qadının o gün,
Həlak oldu Xocalıda
Özün gözlərinlə gördün,
Doldu insan cəsədləri,

8 hamilə qadını.
Ermənilər doğradılar,
Vəhşi kimi həmin anı,
Körpəsini çıxartdılar,
Hansı dövlət edib bunu,
Topal Teymur, ya Napolyon,
Kim qoyubdur bu qanunu.
Yuli Sezar, ya Çingiz xan.
O Hitlerdən gəl soruşaq,
Kim çox seçib oğlumu qızı.
Müharibənin qanunu var,
Gəlin soruşaq hamıdan,
Harda olub bu bərqərar.
Ermənilər özü kimdir,
Bir tarixə yaxşı baxın.
Əksəriyyəti pinəçidir,
Bir onlara gəlin yaxın
63 uşaq məhv oldu,
Bizim qoca Xocalıda,
Ermənilər hiylə qurdu.
Plan çəkdi o şimalda.
Baxın! Buna yaxşı baxın!
Hardan gəlir bu siyasət,
Sən, Xocalı oda yandı
Lənət, pis qonşuya lənət,
70 nəfər amansızca,
Qətlə yetirildi o günlər.
Düşmən qan içdi doyunca,
Satılırdı o cəsədlər.
Xarıclərə satılırdı,

Uşaqların cəsədləri,
 Körpələrdən qan alındı,
 Atırdılar xəstələri.
 Hansı alimdən soruşaq,
 Varmı belə qanun-qayda,
 Hansı filosofu tapaq
 Gah o tayda, gah bu tayda.
 Bizə söyləsin ətraflı,
 Varmı belə, höküm barı,
 Kimdirquran qalmaqalı,
 Gəzək, dolanaq xalqları.

VI

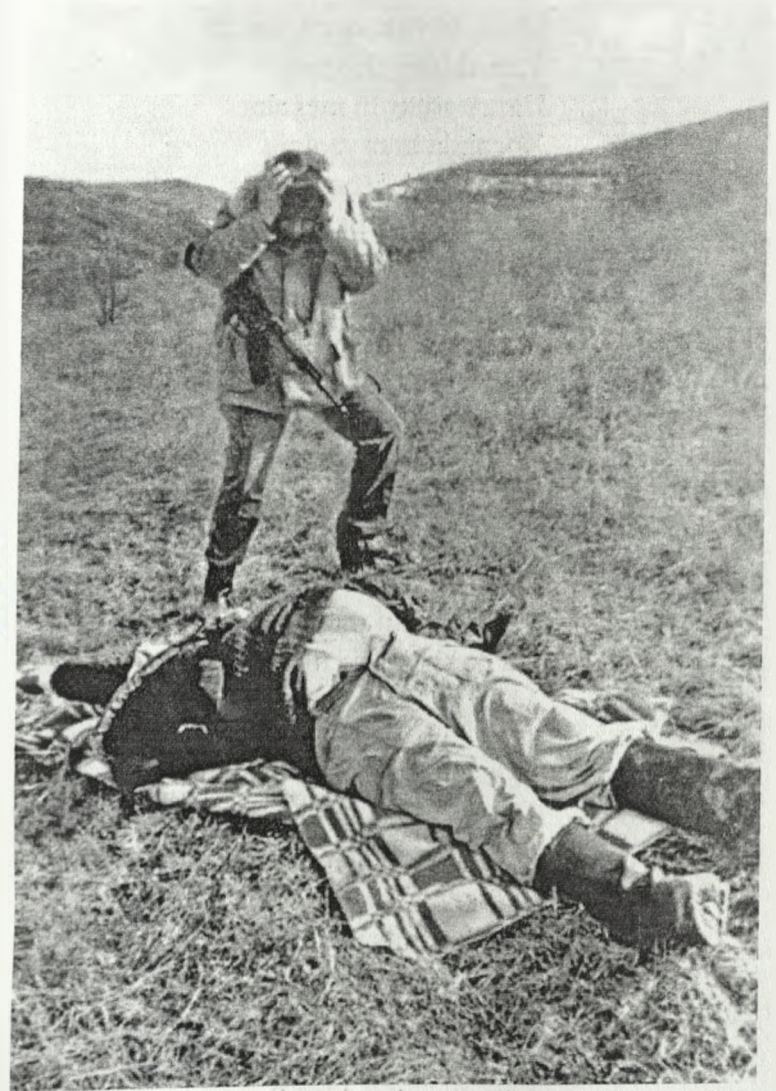
İllər keçib bu söhbətdən,
 Hey dolanır, uzaqlaşır,
 Qara geymiş bu zülmətdən
 İnsan oğlu hey danışır.
 Düşündükcə bu haqda mən,
 Elə bil ki, canım gedir,
 Dolandıqca göz önündən,
 Elə bil ki məni kəsir,
 Erməni qenosidindən.
 Hara getsəm, nə danışsam,
 Nə söyləsəm, nə dolaşsam
 Yaddan çıxmaz o Xocalı.
 Məni sıxır səhər-axşam,
 O dərd, o qəm hər cəlalı.
 Gözlərimin içinə baxır,
 Xocalının o kəndləri,

Göz yaşları sel tək axır,
 Biz köçsək də o elləri,
 Az qalırlar ayağa dursun,
 O tərənin döşündəki,
 Uşaq, körpə, qoca, cavan
 Çıxarılmış göz bəbəyi,
 İnsana oxşamır, insan,
 Biri qolsuz, biri gözsüz,
 Qulaq, burun kəsilmişdir,
 O tərənin döşündə düz,
 Ölülər var idi gözsüz.
 Baxın! Erməni vəhşilər,
 Nələr etmiş insanlarla,
 Şimaldan gəlmiş əsgərlər,
 Rusiyanın alaylarıyla
 Divan tutmuş Xocalıda
 Ev-eşiklər yandırıldı
 Torpağı yedilər onlar
 Ermənilər heç doymadı.
 Haray gəlir, haray gəlir
 Dünya buna nifrət edir

VII

1992-ci il 26 fevralda,
 Xocalını zəbt etdilər,
 Rus alayı hər silahda
 Yemədilər qan içdilər
 Xocalının nə canı var
 970 kvadrat sahəsi ilə

130 000 olmuş bərqərar
Yaşayırdı öz yoluyla.
Gəlin görək nə törətdi,
366-cı alay.
Moskvanın göstərişi idi,
Xocalıya saldı haray
Genosidin qurbanları
613 nəfər oldu
Qan götürdü yamacları,
Alaylar şəhərə doldu,
Əsir düşdü 1275 nəfər
1113 nəfər alındı geri,
Dünyanı götürdü kədər
Dağılırdı SSRİ,
Haray gəldi Xocalıdan,
Qan tökülür kömək edin
Dağa-daşa düşüb insan
Hoqqasıdır erməninin
7 ailə tamamilə
Yox olundu, tapılmadı
O vaxt ermənilər ilə
Belə şeylər yapılırdı
O zaman 27 ailədən
Ancaq 1 nəfər tapıldı
Ağır gündə qaldı Vətən
Dağlar, dərələr yanırdı
230 ailə o gün,
Ailə başçısını itirdi
15-i yandırdı özün
Çünki onlar əsir idi

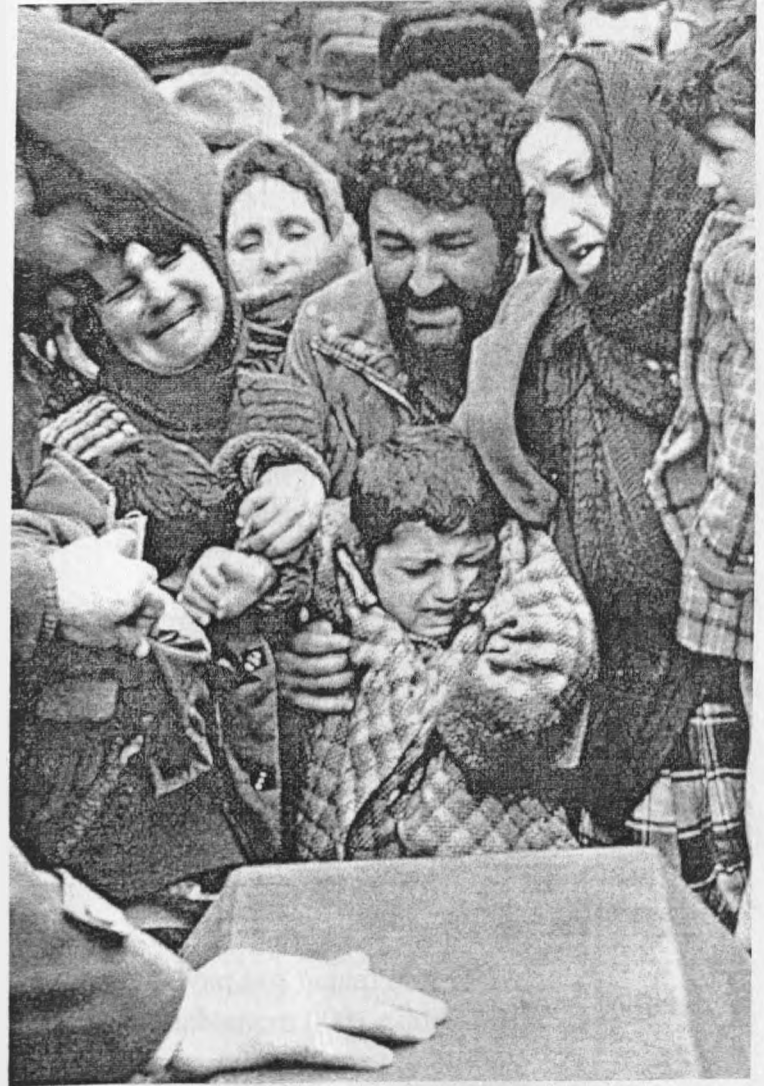

5645

Qanqren oldu soyuqdan
230 nəfər orda
Uşaq, böyük, qoca, cavan
Yarırdılar o dağları
Haray götürdü meşələr
Xocalıda haraya gəl
Hücum çəkib ermənilər
Alaylarla açdı cəncəl
Baxın bu işlərə baxın
Siz ey gələcək nəsillər
Yazın, pozun unutmayın
Nələr qan tökdü ermənilər.
1988-ci ildə bu an
3000 əhalisi vardı
1992-ci ildə öz sayından
7 min əhalisi vardı
Yenə qırğın başlandı
Azaldı onun miqdarı
Bu nə oyun, nə plandı
Moskva törətdi axı.

VIII

Sizə məlumat verim mən
366-cı alaydan yenə.
Göndərilmiş rus tərəfdən
Başqa-başqa qonşunları
O zamanlar hərbiyədim.
Fırıldaqlar göürdüm mən
Mən də adi zabit idim

Eşidirdim ermənilərdən
Nədir 366-cı alay
Hələ 1985-ci il
Gəncədən Xankəndə o ay
Göndərildi həmənlə təhlil
1800 qulluqçusu vardı
44-ü erməni idi barı
Onlar güclü yaraqlıydı
Vardı hər bir silahları
Polkovnik Yuriy Səvinqorov
Komandir təyin olunmuşdur
O vaxtdan başlamışdır ov
Bunu yazmaq uzun yoldur
Əməliyyatda iştirakını
Qiyətləndirdi Ermənistan.
Komandir bilib haqqını,
Xocalıda töküdü qan.
Sən ey mənim rus qardaşım
Nəyi nəyə dəyişirsən?
Ay mənim köhnə sirdaşım
Qiyətlə kəsib qan içirsən
Təkcə iştirakına görə
20 litr spirt aldın.
Böyük vətən müharibəsində
Sən SSRİ-ni belə satdın
Hər atəşə Xocalıda
5 000 min manat sən payladın
Hər ölümə 1000 manatdan
Aldın axı necə doydun
Haray saldın Xocalıya

Nərə cəkdi əsgərlərlə
Ölüləri saya saya,
Oyun açdın ermənilərlə
Xocalıda həmin günlər.
Öldürməyi, asıb kəsməyi
Oqanyana tapşırıdılar
Mayor Nabokin rəhbərliyi
Ələ aldı tökdü qanlar
Nankor çıxmış həmin alay
Bir çox kəndi zəbt elədi
Xocalıya düşdü haray
Ardı-arası kəsilmirdi
Malıbəyli, Kərkicahan
Sırxanlılar, Qaradağlı
Quşçular da getdi bu an
Zəbt olundu hər parçası.
Zaman bizi dara cəkdi
Şimaldan gəlirdi əmr.
Düşmənlər dağa cəkilirdi
İnsan oldu adı dəmir.

IX

Gəlin görək nəyi vardı
366-cı alayın
Hər gün silah artırılırdı
Mən deyəcəm sizsə sayın
Erməninin hünəri deyil
Soxulsun o Qarabağa,
Buna heç etməzdə meyl

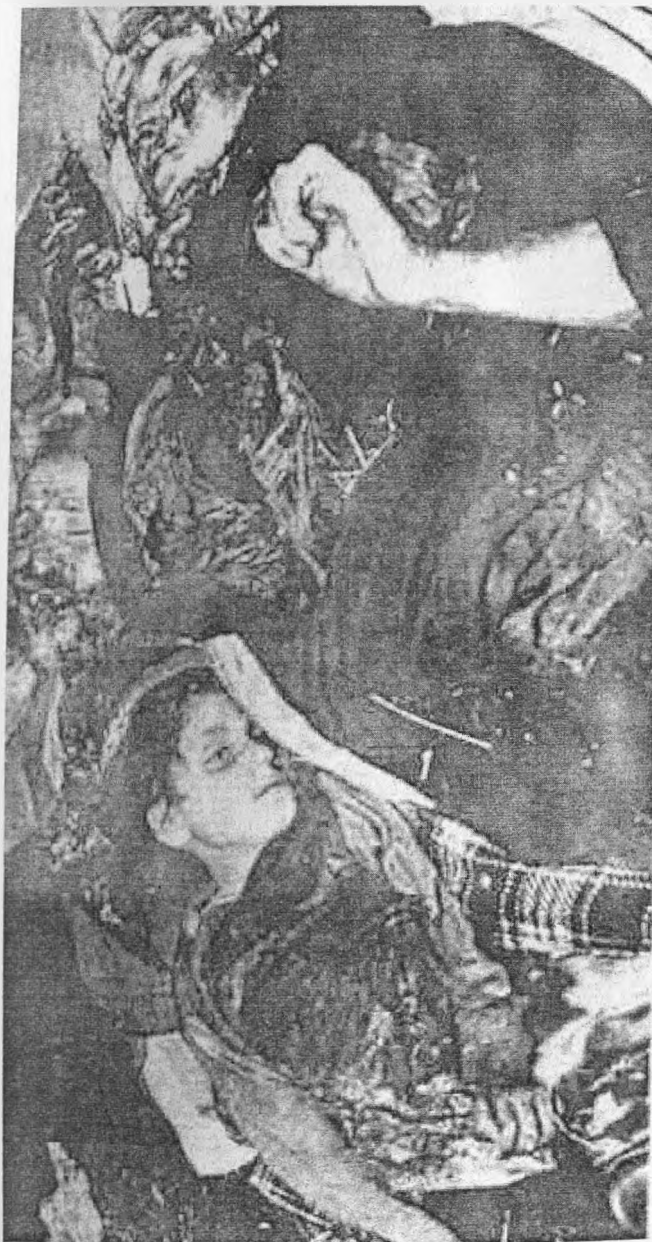
Yerevanlı heç bir dığa
16 ədəd ZTR-i vardı
19 PDM ilə
Təzə tanklar aparılırdı
12 tankla gəldi dilə
350 rus, erməni
Əsgərləri vuruşurdu
Rusiyadan təzələrini
Birləşdirib qovuşurdu
Ayaq altda yandı torpaq
İnsan insanı yeyirdi
Vurulurdu qoca, uşaq
Qalanlarsa plən idi
2 yaşdan on beşədək
Öldürülmüşdü 100 qədər
43 qadın zülm çəkərək
Məhv edildi o gün hədər
Görünməmiş o qırğımlar
Plan kimi davam etdi
Mərkəzdən gələn qərarlar
Hər gün yerinə yetirilirdi
119 nəfər xəstə, qoca
Asılmışdır ağaclardan
80 nəfər qoca-qoca
Gizlənmişdir qorxusundan
110 nəfər cavan əsgər
Həlak oldu vuruşmada
Ruslar ilə ermənilər
Bayram etdi Yerevanda
Sizə çatdırım oxucum

Olmayan əhvalatdan bir az
Mən də sizə qardaş olum
Bunu mən yazmasam olmaz
Qenosidin faktorları
Görün harda aşkar olur
Bir dindirin insanları
Harda gəmi batır dolur
O Xocalı faciəsində
92 nəfərin gözü çıxarılır
13 nəfərin qolu kəsilir
Bu deyilənlər adi faktdır
Onlar vəhşi bir aləmdir
12 hamilə qadının
Qarnını kəsərək barı
Çıxardıb kəsib uşağın
Cəsədini o vaxtları
Bir tarixə nəzər salın
Eramızdan çox-çox qabaq.
Erməni tarixinə baxın,
Necə formalaşmış alçaq.
Onlar vəhşi halda olub,
İnsan əti yeyib barı
Onları hər yerdən qovub
Olmayıbdır heç yurdları.
Yenə qalib ənənələr,
Ermənilərdə bu günləri,
Həmin vəhşiliyi ediblər
Yada salıb o günləri
38 nəfər burun qulaq
Gözlər çıxardılıb bu an

Qollar, qıçlar ancaq,
 Kəsilməmişdir insanlardan.
 Yer tərpendi, göy çaxnaşdı,
 Alqış dedi buna rəhbər,
 Harda idi xilaskarlar,
 Ümid yoxdur, yoxdur inam
 Haray cəkdi Xocalılar,
 Baxırsan mat qalır insan
 Okean tək coşdu, daşdı,
 Zirehlənmiş qəhrəmanlar,
 Düşmən dağları aşdı
 İnanırlar qələbə var
 Aşıb, daşır fəlakətlər,
 Ya ölümdür, ya yaşamaq,
 Çox az idi bizimkilər,
 Pis hamardı gücsüz olmaq
 Düşmən gəlir quduz kimi
 Əllərində ölüm kürsü
 Haray götürüb aləmi
 Xocalımın ancaq özü
 Faşist cumur vəhşi təki,
 O uşaqdan, bu uşağa,
 Güllələyir çəngi-çəngi
 Qoymur körpəni qaçmağa
 Ölür toraq, ölür insan
 Yaşa batıb o meşələr
 Cəllad faşist libasından,
 Geyinib vəhşilik edirlər
 Xocalıdan haray gəlir.
 Köçür ömür, köçür həyat,

Güllə səsi nəfəs gəlir,
Yasa batır göy kainat
Qaçana bax, ölənə bax,
İnsan gəmi kimi qaçır,
Yoxdur kömək, yoxdur dayaq,
Əlsiz insan nə bacarır.
Qopur hər yanda tufanlar
İntiqam eşqidir bəli!
Dərə, tərə qalıb ağlar,
Düşmən açır min əməli.
Hər səhər açılan zaman,
Düşmən düzür plenləri,
Əlindəki qamçılarla
Döyürlər gənc gəlinləri,
O insandır, o insandır
Başa salın erməniləri.
O gün mənim yadımdadır,
Dağ döşündə çobanları
On-on beş erməni vardır,
Çəkib üstə silahları
Dolduraraq güllələrdən
Nişan tutub baş çobana
Ayaqlayıb təpiyindən,
Qan tüküldü yana-yana
Vur, vur deyə qanlı çoban,
Çəkdi çomağını birdən,
Vurdu ermənini bu an,
Nərə çəkib o hündürdən.
Zarıyaraq o yaralı,
Əlbəyaxa qalxdı çoban,

Erməni yarlı-yasaqlı.
 Atəş açdı avtomatdan.
 Yerə sərildi İbrahim,
 Qoyun-quzu qaçdı səsdən,
 Mənim dostum qoca əmim,
 Vəfat etdi o günlərdən,
 Qoyun itləri bu anda,
 Qartal kimi töküldülər
 Ermənilər həmin anda
 Səkkiz iti öldürdülər.
 Minə yaxın qoyun, quzu,
 Ermənilərə qurman oldu,
 Belə imiş yəqin arzu.
 Maşınlar gəldi dalbadal,
 Qoyunları yüklədilər,
 Həmin günü onlar dərhal,
 Yerəvana göndərdilər.
 Kim dözərdi belə dərdə,
 Faşist kimi o iblislər,
 Dərələrdə tərələrdə,
 İnsan qanı içirdilər.
 Ermənilər yeni ancaq
 Başlamışdır, hücum, ərəş,
 Evdə oturmuşdu Bayram,
 Ailəylə gecə yarı,
 Evə daxil olub adam,
 Haray saldı birdən barı,
 -Ermənilər gəlir qaçın.
 Zirzəmidə gizlənin siz,
 Bəzi şeyləri yandırın,

Ələ keçməsin körpəmiz,
 Yoxsa asıb gəsəcəklər,
 Oqanyanın əsgərləri.
 Yandırılır bütün kəndlər
 Aparırlar körpələri,
 - Deyib çıxdı evdən dərhal,
 Həmin adam qaça-qaça,
 Başlandı yenə qalmaqal,
 Min cür oyun aç-aça.
 Bayram kişi tez-tələsik,
 Tədbir gördü gizlənməyə,
 Ailəsiylə beş nəfərlik,
 Daxil oldu zirzəmiyə,
 Ermənilər evə doldu,
 Bir 10 nəfər saqqalılar,
 Dağıtdılar tamam yurdu,
 Sındırıldı qab-qacaqlar.
 Səs-səmirsiz zirzəmidə
 Sıxılmışdı körpə, yaşlı,
 İki nəfər 5 yaşında
 Qəlbi kinli. Gözü yaşlı,
 Ermənilər tapıb yemək,
 Hərə bir az çörək yedi,
 - Gedək-deyə komandır tək,
 Guya o insafa gəldi.
 Ayağıyla təpiklədi,
 Çox şeyləri ayaq altda,
 Dodaq altı nəşə dedi,
 Bir dığaya o tapşırıdı
 -Yandırın evi! Əmr verdi

Onlar çıxdı evdən barı,
 Sarayan qayıtdı geri,
 Əlində -kibrit qutusu
 Yaxınlaşdı evə sarı,
 Ürəyində yox qorxusu,
 Şəkdi yandıрмаğa barı,
 -Dayan; dayan! Haray çəkdi,
 Bayram kişi zirzəmidən.
 Erməni qeyrətə gəldi,
 Ürək güldü sevincindən.
 -Ara dayan yandırmayın.
 Görək kimdir hazır olun,
 Tez olun onu çıxardın.
 Bayram kişi yorğun, yorğun.
 Üzə çıxdı zirzəmidən
 Əllərini qaldıraraq,
 Od yağırıdı nəfəsindən,
 Elə bil ki, körpə uşaq
 Tutub onun əllərindən.
 On erməni düzülərək,
 Güldü o türk balasına,
 Bayram kişi qəhrəman tək,
 Baxdı oyana bu yanına.
 Bir kömək yox, bir əlac yox,
 Bayram kişi çox düşündü,
 Elə bil ki, yorğun-yorğun
 Tərpənirdi son görürdü,
 Yox idi Bakıdan kömək,
 Nə silah var nə bir insan,
 Yərəvandan qatil köpək,

Höküm verdi qərarından,
Qırın, nə var Xocalıda,
Yandırın ev-eşikləri,
Azərbaycan torpağında.
-Ateş açılmasın-deyə,
Komandan göstəriş verdi.
Götürün onu plenliyə,
Lazım olar bizə-dedi.
Bayram kişi razı oldu.
Uşaqlara dəymədilər,
Gözləri yaş ilə doldu,
Çox güldülər ermənilər.
Bir yüz metr aralandı,
Komandan bir güllə atdı,
Evi atəşlə yandırdı
Bayram kişiyə çox baxdı,
Evdən çıxdı güclü alov,
O qışqırdıb dayanmadı,
Başladı ovçularla ov,
Hər yan od tutub yanırdı.
-Yox, yox orda uşaqlar var.
Söndürün siz alovları,
Ermənilər onu tutdular,
Apardılar meşəyə sarı.
Atdılar küllü dərəyə,
Güllələdi ermənilər,
Azərbaycan deyə-deyə,
O göstərdi böyük hünər.
Ev yanırdı dayanmadan,
Yüksəlirdi uşaq səsi,

Haray saldı Xocalıdan,
Körpələrin son nəfəsi.
Faşistlərin, iblislərin
Yaddan çıxmaz əməlləri,
Bütün bunlar bəs deyilmi,
Genosidin əlaməti?

Xocalıda haray vardır
Yanır evlər meşəliklər,
Bilirsən bu nə haraydır,
Göydən tökülür güllələr
Bu gün məni yenə xəyal,
Bu dünyanı qananmıram,
Elə bil ki, dayanıb lal,
Öz-özümə inanmıram,
Bu nə aləm nə fikirdir,
Aparır dağlara məni
Bu nə dövr zəmanədir
Öləmə bax qırılana bax
Xocalıda haray vardır,
Ermənilər içib araq,
Xocalıya qan ağladır,
Odur gözəl cəmənləkdə,
Çərgə düzüb 10 nəfəri,
Meşəliyin ətəyində,
Əzik-üzük plenləri,
Səkkiz metr məsafədən
Nişan tutur ermənilər,
Gör nə günə qalıb vətən,

Oyun açır o iblislər,
Nə şənlik var, nə də bir səs,
Torpaq bizim torpaqlardır,
Əsəblərdən yoxdur nəfəs,
Əmr verdi Qriqoryan,
Uzandırsın əsirləri,
Qol açılsın sağdan soldan,
O çağırdı tankistləri,
Kim keçsə qollar üstündən,
Verəcəyəm nə istəsə,
Buna razı oldu onlar,
Tank dayandı məsafədə,
Gecikmədən xoddadılar,
İrəllilədi sürət ilə,
Tank altında qaldı qollar,
Haray düşdü o düzlərə,
Nələr oldu, orda nələr,
Qollar bədəndən ayrıldı.
Şadlıq üçün ermənilər,
Göy ot üstə süfrə açdı,
Araq gəldi, kabab gəldi,
Elə bil ki, qəbrstandır,
Sağ qalanlar güllələndi,
Xocalıda haray vardır.
Ağlayırdı o çinarlar
O göy otlar saralırdı.
Göy üzündə ağ buludlar,
Elə bilki, qaralırdı,
Vardı hələ qışın qarı,
Yağış yağır, əsir külək,

10 nəfərin o qolları,
Qaldı orda bir meyit tək.
Nələr dedi bu əhvalat,
Düşünürəm qəmli-qəmli,
Xocalıda yoxdur həyat,
Dağıdıbdır ermənilər,
Daha yoxdur abidələr.
Şairlərin gözlərində,
Elə bil ki dan sökülür.
Qələmləri əllərində,
Elə bilki yerə düşmür.
Hanı dünya, hanı qanun,
Bir eşidən bilən varmı,
Dünyadan da bir soruşun,
Belə vəhşilik olarmı,
Bu nə faşizm dövrüdür,
Ət tökülür parça-parça,
Baxırsan nələr görünür,
Dəli olursan baxdıqca,
Ermənilər, ermənilər,
Bir dayanın qonşu olaq,
Adam yeyənlər.
Qırılırlar böyük, uşaq.
Azğın düşmən dayanmayıır.
Xocalını talan edir.
Uşaq, böyük qana batır,
Qatil düşmən əl çəkməyir.

Düşünürəm dərin-dərin,
Hara baxır bu millətlər,
Xəyala daldıqca mən,
Hırslanırəm, əsir əllər,
Odur yenə yaramazlar,
Talan edir Xocalını,
İçir millətin qanını.
-Saxla, saxla deyə bu an,
Yol üstündə qoca kişi,
Getmək üçün Xocalıdan,
Pis halda görərək işi,
Dayandırdı o maşını,
UAZ tipli yaşıl rəngdə,
Gördü bu an 5 adamı,
Oturmuşdur içərisində,
Zaman kişi başa düşdü,
Oturanlar ermənidir,
O tez çönüb sağa döndü,
Qaçmaq üçün fürsət edir.
Amma tez düşüb maşından,
Erməni qabağını kəsdi,
Vurdu qoluna avtomat,
-Tez maşına otur - dedi,
Zaman kişi əsə-əsə,
Oturdu UAZ maşına,
Nəfəsini kəsə-kəsə,
Güclü tər gəldi alnına,
Keçən ömrü vərəqlədi,
Oldu kişi çox pərişan,

Yada düşdü o vaxtları,
 Erməniyə dostluq vaxtdan,
 Bir yerdə çörək kəsirdi,
 Xocalıda toy olanda,
 Oğluna sünət edərdi,
 Ermənilərlə yaşayanda,
 Dünya görmüş bir qocadan,
 Nə istəyir ermənilər,
 Dən tökülür saqqalından,
 -Türkes -deyə ermənilər,
 Soruşurdular gülə-gülə,
 Zaman dayı hislərindən,
 Söz açmadı bu an hələ,
 Ermənilər mırıldadı,
 Öz dilində o zamanlar,
 Nə dedilər anlamadı,
 Zaman kişi bu zamanlar,
 Fikrə getdi qəlbi qara,
 O bağ salıb, güllər əkən,
 Fikir çəkdi düşüb dara,
 Bir xəbər yox bizimkindən.
 Ermənilər danışdı,
 O zamanlar, asta-asta,
 Onlar çox yaxınlaşırdı,
 Qiymət verib hər bir dostu,
 Çox keçmədi o zamandan,
 Maşın dayandı qəflətən,
 Hamı düşdü silahıyla,
 Onlarla düşdü bilmədən.
 Zaman kişi belə halda,

Ortada dayandı bir az,
 On erməni bu məqamda,
 Dövrəyə aldı onu tez.
 Podpolkovnik Ter-Petrosyan,
 Gəldi onun hüzuruna,
 Təpik vurdu ayağından,
 Əmr verdi komandana.
 - Soyun onun dərisini,
 Başdan başlayın əvvəlcə,
 Sonra yarın sinəsini,
 Öldürməyin mən gəlincə,
 Bir gülləni mən də atım,
 Türklərlə çox qisasım var,
 Budur mənim əsas andım,
 Qoy bu olsun bir yadigar.
 Podpolkovnik maşın ilə,
 Bir anlığa gözdən itdi,
 Mayor başladı əmələ,
 Əmri yerinə yetirdi,
 Zaman kişini bağladılar,
 İplə yoğun bir ağaca,
 Xəncərləri çıxartdılar,
 Haray düşdü o yamaca
 Başdan başa başladı soymağa,
 Kiçik kizir o Manukyan,
 Səs-küy düşdü qonşu dağa,
 Zaman kişinin ahından.
 Qatillər oyun açdılar,
 Bu an gülən düşməyə bax,
 Nə insaf var, nə vicdan var.

Torture in captivity.

Qan tökülür soyulduqca,
 Zaman kişi ölüb gedir,
 Can qalmayı soyulduqca.
 Sən ey dünya gör bu nədir,
 -Ara, bu, nə tez öldü, bax,
 Deyə kizir əl saxladı,
 Gəlin indi bunu açaq.
 -Deyə güldü bu anları.
 Açıdılar Zaman kişini,
 Əl qolunu bağladılar.
 -İndi atın getsin onu.
 Yesin doysun o qarğalar,
 Deyib qurtarıb oyunu,
 Şadlıq etdi bu an onlar,
 Podpolkovnik gəldi baxdı,
 Təriflədi əsgərləri,
 Gözünə ildırım çaxdı,
 Gördü soyulmuş dəriləri,
 Köçəryanın törəmələri,
 Faşistlikdən əl çəkmirdi,
 4 adamı o günləri,
 Bu metodla kəsdirmişdi,
 Qan içində dağ, dərələr,
 Boyanmışdı ölürlərlə,
 Genosidi törətdilər,
 Məşğul idi min əməllə,
 Buna inanmırdı dünya,
 Avropadan, Asiyadan,
 Gəlirdilər saya-saya,
 O xristian dünyasından.

O zamankı dağ dərələr,
 Dolmuş idi ölürlərlə,
 Hər ölkədən gəlirdilər.
 Bir çoxları gülə-gülə,
 Zaman özü yara çəkdi,
 İmperiyanın siyasəti,
 Bu imiş onların əhdi,
 Yeyirdilər insan əti,
 Kəpəz, Qoşqar qucağında,
 Biz əl verib , biz and içdik,
 Adi bizə lazım vaxtda,
 Əvəzini verəcəyik.
 Axar çaylar, okeanlar,
 Gələcəkdir güclü dalğa,
 Adam yeyən o tayoronar,
 Gələcək təslim olmağa,
 Gəlin biz də birgə olaq,
 Yumruq kimi polad təki,
 Bu qisası unutmayaq,
 İtirməyək mərhəməti.

1988-ci ildən başlamış üsyan,
 10 min faciəli iş törətmişdir,
 Bunu yaxşı bilir qonşu Yerəvan,
 Ən çoxu Xocalıda tətbiq etmişdir,
 Xocalı faciəsi XX əsrdə,
 Ən geniş, ən qəddar faciə olmuş,
 Belə bir faciə yer kürəsində,
 Yeganə metodla, hadisə olmuş,

Xocalı Xankənddən 14 km-də,
 Şimal tərəfində yerləşmiş şəhər,
 O kiçik şəhərdir öz aləmində,
 Bunu yaxşı bilir dünyada bəşər.
 1992-ci ilin faciəsinə qədər,
 Xocalıda 7min əhali vardı,
 1989-cu ildən
 Xankəndə qaçaraq yuva salmışdı,
 Uşaq, böyük o gün öz ev-eşikdən,
 1992-ci il 25-i fevraldan,
 25-ə qədər gecədə,
 Silahlı qüvvələr Ermənistandan,
 Xankənddə yerləşən rus alayı ilə,
 Hücuma keçdilər güclü silahdan,
 O rus ordusunun köməyi ilə,
 Başladı günahsız xalqı qırmağa
 Ağıla sığmayan əməlləriylə,
 Milləti qərq etdi hər daşa, dağa,
 366 alayla onlar.
 Dairəyə aldılar məngənə kimi,
 Uşaq, böyük, xəstə yandırdılar,
 Bir gecə içində yandı Xocalı,
 Fevralın 26-ı saat 5 tamam,
 Xocalı alındı rus alayı ilə,
 Qaçıb canın qurtarmadı çox adam.
 Şəhəri tərək etdi minlərlə insan,
 Evlərdə hər şeyi qoyub qaçdılar,
 Uşaq, böyük, xəstə quru canından,
 Dağlara, dərələrə qaçmalı oldular,
 Çoxu güllələnir, döyülürdülər,

Əzab verilirdi hər bir insana,
 Uşaqlardan əsir götürürdülər,
 Öldürülürdü bu an müxtəlif yolla,
 613-nəfər ayrı-ayrı yaşda
 487-nəfər əsir götürüldü,
 150-nəfərdən nə bir xəbər var,
 Taleyi bilinmir çox adamların,
 Bu gün axtarışlar davam etdirilir,
 Gözü yolda qalıb çox anaların,
 Oğlum, qızım deyə başını didir,
 Xəbəri olmayan doğmalarından.
 24-nəfəri körpə uşaqdır,
 Bir məlumat yoxdur 8 ailədən,
 300-dən çox ev yandırılmışdır.
 50 nəfər xüsusi qəddarlıqla,
 Öldürülmüş, onlardan yazacam sizə,
 Amansızlıqla qətlə yetirilən hala,
 Özünüz baxın oxucum gəlin üz-üzə,
 Misal çəkəcəyəm vəhşiliklərdən.
 Diri-diri yandırılan, insanlar olub,
 Göz çıxarmasından, qulaq kəsməsindən,
 Misal çəkəcəyəm yüzlərlə sizə,
 Körpə uşaqlardan gözlər çıxartmaq,
 Adi faktlar ilə gəlib üz-üzə,
 Mətəəl qalacaqsız bilib, oxuyaraq,
 Hamilə qadınları qarnını yarıb,
 Uşaq çıxardarmış vəhşi erməni,
 Sonra eksperiment tək onu aparıb
 Götürüb satarmış cəsədlərini,
 Hələm danışmıram qoldan, qılçadan,

Necə ermənilər yandırarlarmış,
 Xörək bişirərlərmiş insan canından,
 Ürək, böyrək onlar ixrac edirmiş,
 Hər il 26-sı fevral ayında,
 “ Xocalı faciəsi”qeyd olunur bəli,
 Milli məclis dedi öz qərarında,
 O vaxtdan qoyuldu onun təməli,
 25 fevraldan 1997-ci ildən,
 Xocalı şəhidlərinin xatirəsini
 Tarixdə əbədi saxlamaq üçün
 Sükut dəqiqəsi təyin olundu.
 Hər il unutmadan millətimiz
 Yad edir Xocalı şəhidlərini.

Məcburam oxucum misal çəkməyə,
 Hansı vəhşiyi edib ermənilər,
 Ürəyim ağrıyır açıb deməyə
 Heç yaddan çıxarmı o vəhşiliklər,
 Girov götürülmüşdü 3 yaşlı oğlan,
 24.07.1993-cü il tarixi,
 Əliyev Xaqani Şövqlü oğlundan,
 Danışım, eşidin bir çox faktları,
 Xankənddə erməni həkimləriylə,
 Çıxarılmış bazu sümüyü onun,
 Nəticədə ömüürlük şikəstliyiylə,
 Oğlan məhrum olmuş öz həyatından.
 Ermənilər Nəzakət Məmmədovanın,
 Onun atasının gözü önündə,
 İşgəncə verərək kəsmiş qulaqların,

Gözünü çıxardıb elə bu anda,
 Sonra da kəsmişdir iki qolların.
 Benzin tökmək ilə yandırılmışdır,
 Qızın özünü 4 min dollara,
 Ruslara vermişdir guya ki paydır.
 31.03.92-ci ilin qışı
 Girov götürülmüş Arzu Hacıyev
 Aida Seropyan erməni həkimi
 Vuraraq naməlum, zəhərli iynə,
 İnvəlit etmişdir ömürlük onu
 O vaxt girov düşmüş hərbi əsgərlər,
 Böyük zülmətlərə məruz qalırmış,
 Onlarla olunur çox vəhşiliklər.
 Tədbirlər, metodlar yaradılırmış,
 Xocavənd rayonuun işğalı vaxtı,
 117 nəfər həmin bir gündə,
 Xocalı şəhərinin sakinləriylə.
 Beynəlxalq hüququ pozaraq onlar,
 Riəyət etmədən heç bir normaya,
 Vəhşiliklər edirdi Xocalıya onlar,
 Tabe olunmurdu bu tay o taya.
 Cenevrə kosepsiyası başqa sənədlər,
 Yerinə yetirilmişdi ermənilərlə,
 Hər ölkədə olan diasporalar bu an,
 Nə tətbiq olunurdu gəlmirdi dilə.
 Erməni əsirliyində Xocalı sakini,
 Əliməmmədov Faiq Şahmal oğlu,
 Gəncənin adını Kirovabad kimi,
 Demədiyinə görə bu zamanları,
 Güllələnmiş idi bir düşmən kimi.

Əsirlikdə olan cavan bir oğlan,
 Xocalı sakini Əliməmmədov Arzu,
 Evdən çıxan zaman körpə əlində,
 Tutub saxlamışlar ermənilər onu,
 Uşağı əlindən alaraq dərhal,
 Arzunun əl-qolunu bağlayıb onlar,
 Şüşəni sındırıb onlar dalbadal,
 Onun yeməsinə vadar etdilər,
 Şüşə kəsikləri kəsirdi bu an,
 Ağız-dodağını tamam bir anda,
 Onu təpikləyib oyan-bu yandan,
 Sonra qan tökdülər damarlarında.
 Uşaq qışqırırdı ata deyərək,
 Onu atmışdılar torpağın üstə,
 Oğlanın öldüyünü düşmən görərək,
 Əl çəkdi vəhşilər həmin zamanda.
 487-nəfər şikəst olmuşdur,
 Təkcə Xocalıda o vəhşilərlə,
 8-ailə tamam tapılmaz olur.
 Uşaq, böyük, xəstə min cür əməllə.
 Orda turbaya doldurularaq,
 Benzinlə yandırılmış 25 uşaq.
 Uşaqlar üstündə cərrah apararaq,
 Eksperiment etmişdir erməni köpək,
 Yetim qalmışdır 130 uşaq bu zaman,
 Valideynlər öldürülüb gözü önündə,
 Yüzlərlə ev-eşik yandırılmışdır,
 Bunlar törədilmiş tək bir gecədə,
 56-nəfər işgəncələrlə.
 Ermənilər ilə öldürülmüşdür,

Çoxları qaçsa da böyük hünərlə,
 O qarda, boranda donub ölmüşdür,
 Fevralın 25-dən 26-a keçən gecə,
 Erməni rus birləşmələriylə,
 Xankəndində qalmış motoalayla,
 366-cı alay güclü əsgərdən,
 Doldurmuşdur Xocalıya vəhşi bir halla,
 Səhər saat 5-də Xocalı alındı,
 Mühasirəyə alındı bütün sakinlər,
 Hər şey alay ilə dağıdıldı, yandı.
 Oxucum bəlkə də yadınızdadı
 1992-ci il yanvar ayında
 Xocalıya axırıncı vertalyot gəldi
 Yanvarın 28-i o yerə endi,
 40- nəfər içində ölümə uğradı.
 Bu zaman nə işıq, nə isti vardı,
 Şəhər hər tərəfdən böhran içində,
 Yerli müdafiə dəstəsi vardı,
 Müdafiə olunurdu dağda, dərədə,
 Yanvarın 2-dən kəsildi hər şey,
 İşıq, su, qaz tamam yox idi,
 Ancaq dolmuşdur hərbi texnika,
 Ermənilər durmadan gəlib-gedirdi.
 Şəhərin müdafiəsi çox zəif idi,
 Ovçu tüfəngi ilə, avtomat ilə,
 Nə tank göndərildi, nə kömək gəldi,
 Söz-söhbət gedirdi ancaq ki dildən,
 Xocalı dərdəydi, Xocalı xəstə,
 Gözləri yoldaydı, intizardaydı,
 Yazıq təslim oldu gör nəyin üstə,

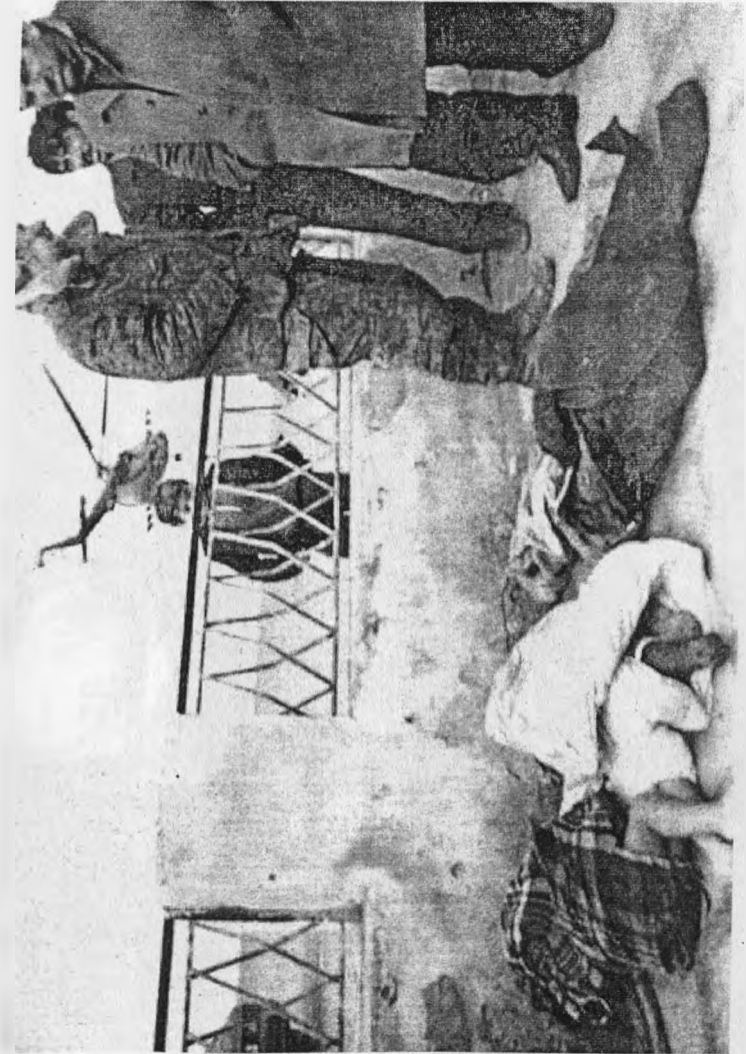

Nə bacısı vardı, nə qardaş vardı,
 Zaman dara çəkdi gənc Xocalını,
 Düşmən ayağında batdı Xocalı.
 Düşmən nişan aldı onun alnını,
 Elə bil gecələr yatdı Xocalı,
 Erməni kəndləri alırdı bir-bir.
 Bakıda gedirdi vəzifə davası,
 Bakı küçələri bilmird nədir,
 Hər şey dəyişmişdi öz libasını,
 Nə zəng çalırdılar, nə gəlib gedər,
 Müxalifət qoşuldu ara vurmağa,
 Ziddiyyət gedirdi Bakıda bu an,
 Dərdimiz qalxmışdı uca bir dağa.
 Xəbərimiz yox idi bizim Xocalıdan.
 Döyüş mövqeyini tutanda alay,
 Biz başa düşmürdük bu nə tədbirdir,
 Xocalıya düşəndə böyük bir haray
 Bizimkilər hələ edirdi fikir,
 Ermənidə yüksək texnika vardı,
 Biz məruz qalırdıq hər bir atəşə,
 Ermənilər hər şeyi qabaqlayırdı.
 Biz gec başlayardıq hər lazım işə.
 Şəhərə cumdular toplarla, tankla,
 “Alazan” tipli, zenit toplardan,
 2 saat atəşi davam etdirdilər,
 Erməni dəstəsi dəyişib bu zaman,
 İstiqamətə başladı o üç tərəfdən.
 Naxçıvanik kəndinin yaxınlığında,
 Qarşısı alındı qaçan millətin,
 Gülləyə tutuldu həmin bu anda,

Yolları kəsdilər ermənilər həmin,
 Millət itirdilər şoka düşərək,
 Dağlara, dərələrə üz tutdu millət,
 O qarda, boranda zülmə düşərək,
 Hərə bir tərəfə etdi hərəkət.
 Dolmuşdur insanla dağlı aşırımlar
 Əskəran-Naxçıvanik istiqamətində,
 İnsanlar düzlərə qurban oldular,
 Uşaq da, qoca da, böyük-küçük də
 Erməniləredirdi maral ovu tək
 Kim gedə bilmirdi öldürürdülər,
 Vəhşilik edərək erməni köpək,
 Meyitlə dolurdu çöllər, çəmənələr.
 Ermənilər seçilirdi kiçik bir dəstə,
 Ancaq qəddarlıqla məşğul olurdu.
 Hesabat verirdi Yerəvana onlar.
 Sizə misal çəkim adi faktdan,
 “Qəddar” dəstəsindən, vəhşilik haqda.
 Onlar məşğul idi insan vurmaqdan,
 İşgəncə virməklə eyni zamanda
 1991-ci ilin payız ayında,
 Xocalı sakini, on beş yaşında,
 Rəhimov Araz Xocalıya gəlmiş,
 İşə düzəlməyə gəlmişdi bu anda,
 Elektrik idi, çox düşüncəli,
 O gənc yaşlarında iş axtarırdı,
 Ermənilər açaraq min cür əməli,
 Hər addım başında təhlükə vardı,
 Həmin zamanlara bizim tərəfdən,
 Xocalıya köməklik edə bilmədik.

Hətta meyitləri götürməsindən,
Erməni dəstəsini keçə bilmədik,
Erməni dəstələri hey güclənirdi,
Rastovdan köməyə gələn hərbiylə,
Qarabağ göylərində çox üstün idi.
Vertalyot, somalyot hərəkətləriylə.

Xocalıda haray vardı,
Səsdən batdı qulaqlar,
Tanklar güclü səs salırdı,
Uçaq, böyük qaçırdılar,
1992-ci il,
Hücum çəkdi ermənilər,
25 fevral idi bil,
Yanırdı evlər, meşələr,
Fevral 25-i axşam,
Saat 23 olardı,
Rusiyanın alayları,
Şəhəri oda qaladı,
Xocalıda vəhşiliklər,
İşgəncələr qurtarmadı
Quduzlaşdı ermənilər.
“İzvestiya” qəzetində,
Belə bir məqalə vardı,
13 mart 1992-ci ildə,
Qırğın haqda çox yazmışdı,
Mayor Leonid Kravest,
Yazdı ki, nələr gördüm.
Mən şəxsən kiçik təcədə,

Gözlərimlə o gün özüm,
Yüzə yaxın meyit vardı,
Uşaq, böyük, kişi, qadın .
Çoxları heç tanınmırdı,
Kəsmişdilər orda başın,
Öldürülmüş uşaq, qoca,
Burun qulaq kəsilməşdir,
Qanımlar qaraldı baxdıqca,
Düşündüm nə vəşilikdir,
Meyitlərin içərisində,
Qadın vardı qılçası yox,
Uşaq vardı sifətində,
Kəsik-kəsik sağ yeri yox.”
Belə yazır cənab mayor,
O adi bir məqalədə,
Baxın, baxın odur,
Nələr vardı o təpədə,
Nələr yazır jurnalistlər,
Tarixçilər, filosoflar,
O törədilmiş genosidlər,
Deyin hansı şeirə sığar.
O təpədə insan yatır,
Uşaq, böyük qol, qılçasız
İmperiyanın faktlarıdır,
İndi gülür arsız-arsız,
14 mart 1992-ci il,
“Valer Aktusl” jurnalı,
Yazır onlardan həmin il,
Xəbər verir terrorlardan,
14 mart 1992-ci il

“Muxtar regionda” o an,
 Vəhşilik unudulan deyil,
 O yazır çox açıq aydın,
 Ermənilər nələr etdi,
 “Muxtar regionda” o gün,
 Çöl-çəmənələr məhv edildi,
 Asala və Suriyanın,
 Livanda və çox dövlətdə,
 Ermənilər öz silahın
 Saxlayırdı o yerlərdə,
 Jurnal yazır minlər ilə,
 Müsəlman qırmışdı onlar,
 Ermənilər dostlarıyla,
 Çox əməliyyat apardılar.
 Fikir verin yazanlara,
 Yüzlərlə qəzet, jurnalda,
 Söz-söhbət kəsmirdi ara,
 Vəhşiliyin sirri haqda,
 İngiltərənin jurnalı,
 “Fant nen nyus” adlı
 Jurnalında faktları
 Dərc etmişdir çox ağıllı,
 “Xocalıda o zamanlar,
 Neçə düşmən şəhərə doldu,
 Vəhşiliyə başladılar,
 Xocalıda olan qırğın
 Çox fərqliydi başqasından.
 Heç bir üzündə dünyanın,
 Belə olmamışdır inan,
 Bir oğlanı bağladılar,

Kənd içində bir ağaca,
 Gözlərini çıxartdılar,
 Doğradılar parça-parça,
 Bir kişini dayandırıb,
 Bağladılar əl-qolunu,
 Dişlərini tam çıxarıb,
 Sonra kəsdilər boynunu.
 Hadisələr kəsilmirdi
 Proses hər gün gedirdi,
 Vəhşiyə dönmüşdür onlar,
 Patrik məqalədə yazır,
 Bu vəhşilik faşizmdir,
 Dünya buna necə baxır,
 Axı bu bir genosiddir,
 Törədirdi ermənilər.
 O birləşmiş dəstələrlə,
 Ruslar ilə birləşmələr,
 Qan töküdü yüzlər ilə,
 Siz ey oxucum gəlin yaxın,
 Tarixləri vərəqləyək,
 Keçən müharibələrə baxın,
 Belə edib hansı alçaq,
 Xocalıdakı vəhşiliklər,
 Harda olub açın deyın,
 Nələr edib ermənilər,
 Cəsədini satsın meyidin,
 Üz dərisin soyub insanın,
 Sonra da başını kəsmək,
 Ermənilər içərdi qanın,
 Sonra da gülmək sevinmək.

Jurnalistlər çox yazıblar,
Xocalının vəziyyətindən,
Unudulmaz o qəzalar,
Nə günlərdə yaşadı vətən,
Xocalının sakinləri,
Bu günə tək sağ qalanlar,
Nə görmüşdür o günləri,
Göz yaşıyla danışılar,
Bir qocadan soruşdum mən,
Nə görmüsən, eşitmisən,
O başladı gördüyündən,
Şikəst oldun əllərimdən,
O danışdı bir uşağın,
Onlar yarıb sinəsini,
Gülə-gül arsız-arsız,
Çıxartdılar ürəyini,
Sonra kəsib bədənini,
Yarğanlara tez atdılar.
Ana, bacı ağlaşırdı,
Haray salıb Xocalıya,
Hərə bir yana qaçırdı,
Kömək yox idi onlara,
Baxın siz dünyaya baxın,
Faciələrdən deyim sizə,
Gəlin görün axın-axın,
Kimlərlə gəldik üz-üzə,
Ermənilər önləri,
Bir yerə toplayırdılar,
Qızıl, gümüş, saat, üzük,
Ölmüşlərdə axtarırdılar,

Qətlə yetirilmiş körpələr,
Daşınırdı Yerəvana,
Onlarda olan cəsədlər,
Satılırdı baha-baha,
Heydərov Camal Əbdül oğlu,
“Qaraqaya” deyilən yerdə,
Qabağında kəsib yolu,
Fermadan 100 metrlikdə,
Diri-diri soyub dərisin,
Eybəcər hala salmışlar,
Sonra yarıb bədənini,
Hər şeyini atmışdılar,
Həmin yerdə qeyri-adi,
Çoxlu meyit tapılmışdır,
Bir deyildi, beş deyildi,
Baş, bədəni ayrılmışdı,
Bəzi dərə təpələrdə,
İnsan başları tapıldı,
Hamısının gözləri üstə,
Bir nişanə qalmamışdı,
Heydərov Zahid Zülfüqar oğlu,
Naxçıvanik kəndi yaxınında,
O görmüşdü meyitləri,
80 olardı sayınca,
Qorxulu vəziyyətə salmış,
Tanınmırdı o meyitlər,
Bundan çox razı qalmış,
Sevinirdi ermənilər,
Milis mayoru var idi,
Arif Hacıyevdən soruşun,

Yaxın qohumları indi,
 Yaşamayır bu gün onun.
 Səlimov Fəxrəddin idi,
 Səlimov Mikayıl vardı,
 Ermənilər məhv etmişdi,
 Xocalıda nələr vardı.
 Haray vardı Xocalıda,
 Göy üzünə qara duman.
 Səs gəlirdi alovlardan,
 Qulaq batırdı haraydan,
 Zaman bizi dara çəkdi,
 Tarix bizi çox sınađı,
 Ömrümüz yaman gödəldi,
 Zaman həmin o zamandı.
 Hansılardan misal çəkim,
 Birisindən, o yüzlərdən,
 Yazmağa qorxur əllərim,
 Nə günlərə qaldı vətən.
 Xocalıdan danışırım,
 Dərələrdən, təpələrdən,
 Qolsuz, başsız ölülərdən,
 Gözlərimə inanmıram,
 Meyitlər də səs qaldırır,
 Hamısı deyir mən burdayam,
 Ermənilər mırıldayır,
 Faşistlərə inanmıram,
 Görün kim tərifləyir,
 Moskvadan o rəhbərlər,
 Hər gün yeni qərar verir,
 Rusiyadan ermənilər,

Mən hansından yazım sizə,
 Yüzlərlə ölənlər insandan,
 Təsəvvür edin özünü, Nə gündəydi Azərbaycan.
 Xocalı faciəsi vaxtı,
 56 nəfər qəddarlıqla,
 Yox oldu insan həyatı,
 Əlli insan itgin düşdü,
 Bu faktlardan təsdiq olur,
 Bütün dünya bunu gördü,
 Bu nə həyat, bu nə yoldur,
 Siz baxsanız meşələrə,
 Hər ağacda bir uşaq var,
 Nifrət olsun ermənilərə,
 Onlar bax kimi asıbdır,
 Qurban olsun o ruslara,
 Xaçaturlar, o xaciklər,
 Arxalanaraq onlara,
 Gizlənilər ermənilər.
 Bağışlayın siz də məni,
 Bir söhbəti açmalıyam,
 İnsan ətindən erməni,
 Xocalıda etdi bayram,
 Erməninin hərbinə,
 Xörək verib doyuzdurdu,
 Körpə uşaq cəsədləri,
 Əsgərlərə bişirildi,
 Qocalar nələr danışır,
 Başdan, qoldan, qılçalardan,
 Gah dayanır, gah ağlayır,

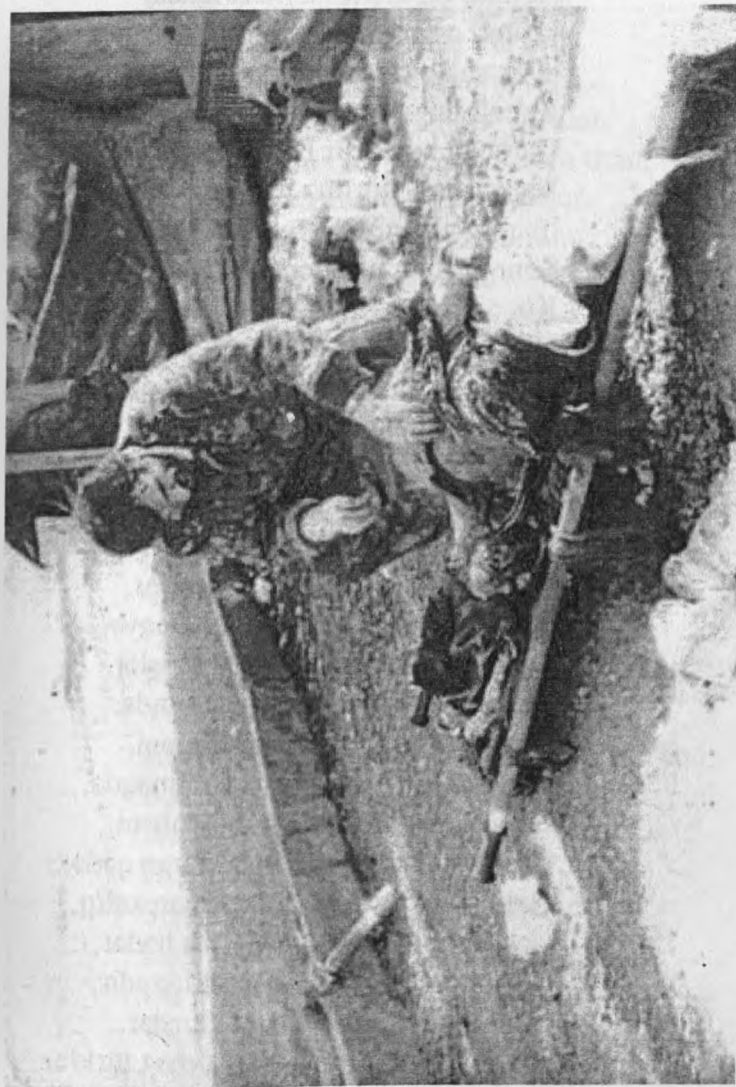

Mən yanırdım inandıqcan.
Bəli bu həqiqətlər vardır.

Bir dəfə Xocalının bir küçəsində,
50-60 erməni toplanmışdılar,
Bayram edirdilər həmin gündə,
Erməni vəhşilər o gün necə var,
Hər yanda atəşlər, yanır Xocalı,
Dolanır səs-küylə tanklar, maşınlar,
Dolmuşdur hər yana ölü, yaralı,
Hər yanda əsgərlər piket qurmuşlar,
Hazırlıq köçürdü böyük hünərlə,
Düzülmüş əsgərlər verib əl-ələ,
Nəzarət edirdi bu bayram günə,
Bura gəlməliydi Zori Balayan,
Yaxın dostu olan Xaçaturyanla,
Söz verib yazacaq yeni mövzudan.
Hazırdır yazın o canla başla.
Çıxışlar, söhbətlər hazırlanırdı,
Komandir Poqosyan rəhbərlik etdi,
Göstərməyə hələm çox şeylər vardı,
Hər nə lazım idi yerinə yetirdi.
Kəsildi Xocalının dörd bir tərəfi,
Düzüldü yollara toplar, piyadalar.
Burda etməmişdir Poqosyan səhvi,
Qoyuldu hər yana qanun qaydalar,
Köçəryan vermişdi göstərişləri,
Qarabağ balası prezident olan,
Hamı hazır idi o gündən bəri,

Çox razı qalmışdı ondan Yerəvan,
 Artıq bu günləri belə bayramda,
 Stol açılmışdı yemək, içməklə,
 Burda generallar güclü sevinclə,
 Maşınlar durmuşdu yol qırağında,
 Dolmuş meyit ilə bu zamanları,
 On-on beş nəfəri ölmüş bir halda,
 Zore Balayana göstərmək barı,
 Sağda bir təpənin düzündə o gün,
 Düzülmüş meyitlər var idi bu an,
 Çoxların çıxarmış çanağın gözü,
 Çox şad olmaq üçün Zore Balayan,
 Xocalı çox cavan bu gözəl şəhər,
 Yerlə yeksan oldu bir neçə gündə,
 Bizə inanmadı dünyada bəşər,
 Xristian aləmi öz fikrində,
 Artıq çox keçmədi bahar çağında,
 Xocalıya daxil oldu qonaqlar,
 Kortst rəhbərlə 3-4 maşında,
 Maskirovka üçün əsgər paltarda,
 Düşdülər maşından bir 8 nəfər,
 Qabaqda Köçəryan iri addımla,
 General Poqosyanla tez görüşdülər,
 Zore Balayanla Xaçaturyanla,
 Sevinclər arzular günəş tək yandı,
 Dostlar bir bayram tək sevinirdilər,
 Elə bil Yerəvan qana boyandı,
 Hələm radioda xəbər verdilər.
 Köçəryan yanında öz dəstəsiylə.
 Qalxdı bir maşının üstünə hamısı,

Tribuna kimi istifadə ilə,
 Açıdılar bu kiçik bayram iclası,
 Üzünü əsgərlərə tutub bu zaman,
 Çox sağ olun - dedi qəddar ürəkdən,
 Xocalı bizimdi bunu biləsən,
 Qarabağ bizimdir hələm əzəldən,
 Var olsun xalqımız, torpaqlarımız,
 İnanın quracayıq böyük bir vətən,
 Sonra tribunaya Zore Balayan,
 Köçəryan tərəfdən təklif olundu,
 Hamı əl çaldılar o sağdan, soldan,
 Hörmətlə qarşıladi ermənilər onu,
 Az qaldı ağlasın Zore Balayan,
 Əvvəlcə tutuldu, sonra açıldı,
 Ermənilər güldü sağından, soldan,
 -Dedi mən çox şadam bu qələbəyə,
 "Nəhayət bir faiz qırıldı türklər.
 Daha sözüüm yoxdur sizə deməyə,
 Çox sağ olun bizim əziz əsgərlər.
 Sizdən yazacağam öz kitabımda,
 Dünya üzərində çoxdur erməni,
 Biz gərək fərqlənək qisas almaqda,
 Dənizdən-dənizə vurun qələbəni,
 Baş kəsin, göz çıxarın bacaran qəder,
 Qalmasın dünyada müsəlman xalqı,
 Çəkdiyimiz əmək getməsin hədə, r
 Sağ olsun rus xalqı köməklik edir,
 Bizi unutmayın dostlar, tanışlar,
 Bizim düşmənimiz, qonşumuz türklər,
 Sonra başa düşüb alçalacaqlar,

Zore Balayanın çıxış edərək,
 Artıq qurtarmırdı vəhşinin sözü,
 Hərdən bir yanlara fikir verərək,
 Türklərdən it kimi qorxurdu özü,
 Gözümün önündə yüzlərlə türklər,
 Kəssələr yenə də "of" deməyəm mən,
 Kəsilsə cəsədlər, çıxsada gözlər,
 Mən də öldürərdim öz əllərimlə.
 Artıq danışmağa qoymadı onu,
 Köçəryan, Poqosyan işarə etdi,
 İki nəfər əsgər yetirdi sonu,
 Poqosyan bir şeyi elan da etdi.
 Göstərmək lazımdır tədbirimiz var,
 Polkovnik Minasyana əmr verildi,
 Beş maşın meyitə tez dayandılar.
 Bir-bir o ölümlər göstərildi.
 Onlar baxdılar o insanlara,
 On nəfər vardı hər bir maşında,
 Baxdılar kəsilmiş qanlı başlara,
 Var idi qılçasız, qolsuz burada,
 Köçəryan, Balayan, Poqosyan, Xaturyan,
 Baxdılar tanınmaz adamlara,
 Nə qədər vəhşiymiş həyatda insan,
 Düşdülər hamısı tribundan barı,
 Sonra bir maşını dayandırdılar,
 Gətirdilər ora bir gənc oğlanı,
 Bir neçə erməni yaxınlaşaraq.
 Təpiyin altına salaraq onu,
 Çağırdılar yaxına Zore Balayanı,
 Dedilər bu türkdü sən, dilini kəs.

Sonra da kəsərsən onun başını,
 Sual verdi - türksən, yoxsa erməni,
 Oğlan qaldırmadı əfsus başını,
 Sual təkrar oldu bir nəfəs-nəfəsə,
 Balayan üz tutub hamıya baxdı,
 Özü kəsməyərək xəncəri verdi,
 “Türklər ürəklidir dərisi soyulmaz,”
 -Deyərək generala işarə edib,
 Kəsmək məsələsini Poqosyana atdı,
 Oğlanı maşına güclə söykəyib,
 Başını maşına iplə bağladı,
 Dilini oğlanın dartıb çıxartdı.
 Dünya biri-birinə qarışdı bu an,
 Əlləri, qolları tamam başaldı.
 Dayanmayıb yenə cumdu Poqosyan,
 Belə öldürərlər bizim türkləri,
 - Deyərək, oğlanı kəsdi boğazdan.
 General qızıqdı, əsəbli halda,
 Elə bil bu anda vəhşiyə döndü,
 -Başqa nəyiniz var göstərmək üçün,
 Hansı tədbirlər var türklərə qarşı,
 -Deyib saxlamadı Balayan özün.
 Ağılsız bir adam ötsə də yaşı.
 Hamının yanında dedi öz sözün,
 -Nə gücünüz çatır qırın türkləri,
 Türk yaşadığı bizim yerlərdi,
 Sözün qurtarmamış gəlib çatdılar,
 Adi bir yer idi, göy ot, adi ağaclar,
 Yenə gəlib çıxdı bir bağlı maşın.
 Ordan bir qadını çölə atdılar,

Hamilə bir qadın, paltarları yox,
 Soyuq qış zamanı fevral ayında,
 Hamı üz çevirdi utanıb ən çox,
 Qadın gözlərini yumdu bu anda,
 General Poqosyan hamıya baxdı,
 Xəncəri çıxarıb, belə bir vaxt,
 -Bu türk balasıdır işə başladı,
 İndi doğuzdurum siz baxın buna,
 Mənim türklər ilə intiqamım var,
 Divan tutacağam Xocalı xalqına,
 Qoy başa düşsünlər Yerevanı onlar,
 Bu an gülümsədi Zore Balayan,
 Nə isə danışdı o dodaq altı.
 Əlini gözünə tutdu Köçəryan.
 “Belə şey çox olub bəli dünyada,
 Poqasyan əl qolunu bağladı onun,
 Uzatdı xəncəri qadına sarı,
 Hamı döndü dala tab gətirmədi,
 Polkovnik Neresyan yerə yığıldı,
 Həmin dəqiqə haray göyə yüksəldi,
 Sonra qadın özü öldü qalmadı,
 Uşaq diri idi səs saldı dərhal,
 Dedilər uşağa bükün örtüyə,
 Yerevana çatdırın olmaz qalmaqal,
 O türk balasıdı özü də oğlan,
 Türklərdən yadigar olmasa olmaz.
 Bunu belə dedi Zore Balayan,
 Oğulsuz yaşamaz heç zaman Qafqaz.
 Bəsdir epizodlar dedi general,
 Belə vuruşuruq türklə bu günlər.

Olsa da dünyada bizlə qalmaqal,
 Vətən quracaqdır bizim ermənilər,
 Deyərək sözünü dedi Balayan,
 Yavaş-yavaş dəstə çıxdı Xocalıdan,
 Yaxındakı meşəliyə getdilər,
 Yemək-içmək hazır idi bu zaman,
 Toplaşdılar bu məclisə çox ermənilər,
 Xonça sərilmişdir ayaq altına,
 İstəkli qonaqlar yığıldı bura,
 Şənlik təşkil oldu Zore Balayana.
 Əlini-əlinə alıb Köçəryan,
 Dolu çarpayını görüb sevindi,
 Üzünü generala tutub Balayan,
 Sağ ol deyib ona minnətdar etdi,
 Xaçtur Zoreyə baxıb gülərək,
 Dedi - ermənilər yaşayıb belə,
 Həmişə qələbə qazanıb gərək,
 Mehriban yaşayıb verib əl-ələ,
 Türkün üzərində qələbə çalmaq,
 Bizə adət olsun bu qəhrəmanlıq,
 Gəlin yer üzünə bunu çatdıraq,
 Məhv olsun dünyada müsəlmançılıq,
 Deyərək Xaçaturyan sözünü qurtardı,
 Bir dəqiqə sükutu o təklif etdi,
 Hamı bir nəfər tək ayağa qalxdı,
 Sonra hamı belə yeməyə başladı,
 Xörəklər töküldü gah sağdan, soldan,
 Tonqal üstündə kabab çəkildi.
 Sözünü başladı Zore Balayan,
 Hamı sükut ilə onu dinlədi,

-Mənim əzizlərim, xristianlar,
 Bizim məqsədimiz ancaq və ancaq,
 Dənizdən dənizə bütün yerlərdə,
 Erməni dünyası qurub yaratmaq.
 Qara dəniz, Kırım, Xəzər körfəzi,
 Asetiya, Kabardin, Kürtstan,
 Volqa çayı, Qafqaz, Baltık dənizi,
 Hamısı bizimdir, bu gün, sabahdan,
 -Ara, dayan deyə -Köçəryan dedi,
 Yalandan danışma, düzünü danış
 Görək nə deyəcək o rus duması,
 Biz imperiyaya gəl edək alqış.
 -Deyərək, Poqosyan söhbəti kəsdi,
 Gördü sərxoş olub bəzi quldurlar,
 Dedilər araqdan içməyin bəsdı.
 Hər yemək-içməyin qaydası var.
 Xocalı bayramı, keçdi fərəhlə,
 Meşə qırağında, o göy çəməndə,
 İnsan var doymayıp yemək içməklə,
 Bir də gördülər ki, bir dəstə gəlir,
 Əllərində tüfəng, belində naqan,
 Kimi isə tutub bura gətirilir,
 Hamı məətəl qaldı bu, nədir görən ,
 Səriyyə Talıbova idi, əsr düşmüşdü,
 Yanında 3 nəfər mexseti türkü,
 Qan tərini içidə hamısı büzüşmüş,
 Görünür susuzluq onları üzmüş.
 - Buraxın o qızı getsin evinə,
 Üç oğlan qurbandır Ermənistanı,
 Zore Balayansa söz alıb yenə,

Getdi əsirlərin düz qabağına,
 - Ara, bu türkləri mən öldürəcəm,
 Erməni qəbrinin üstündə barı,
 Başını qoyun tək kəsəcəm.
 Yadigar Yerəvana kəsək onları.
 Oturub 5 nəfər maşına bu an,
 Getdilər erməni qəbri üstünə,
 Kəsdilər onları boğazlarından,
 Sonra da benzini töküüb üstünə,
 Böyük vəhşiliklə yandırdı onlar.
 Sonra o komanda Yerəvana getdi,
 Belə keçirdilər qələbə gününü,

Nə əlcək var idi, nə də ki corab,
 Papağım yox idi mənim başımda,
 Erməni qovmuşdur əlimdən alıb.
 Ondən mən soruşdum “İndi necəsən”,
 Bu gün razısanmı gəlib çıxmısan,
 O açdı göynədi öz sinəsindən.
 Dedi “gör ürəyim çox şaddır inan”.
 “Razıyam ac qalım, susuz yaşayım,
 Təki vətənimdə ölüm, bu günlər,
 Mən öz torpağımda yaşamalıyam,
 Bir də gəlməsinlər bizə düşmənlər,
 Vətən çox vacibdir torpaq anadır,
 Vətənin qədrini bilməmişik biz.
 Onun dünya qədər qiyməti vardır.”
 Deyərək qocaya baxdım diqqətlə,

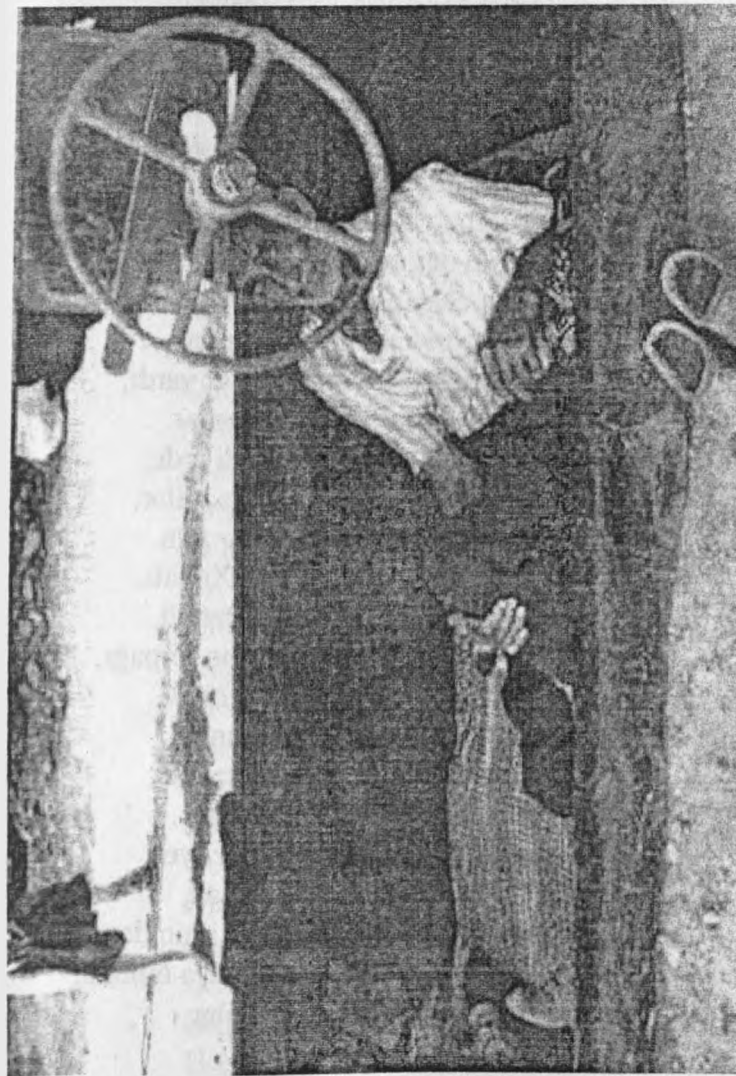
Ayaqları buzdən saxta vurmuşdu,
 Görünür vuruşub ermənilərlə,
 Üzündə iz yeri tam bitişmişdi,
 Sonra mən soruşdum olub keçəndən,
 Nə görmüş, eşitmiş o zamanları,
 Yenə tutub onun şikəst əlindən,
 Dedim bir az danış keçmişdən barı,
 O dedi:- mən daha unudanmaram,
 O gün biz dağları boranda aşdıq,
 Mənim nəvəm vardı o əziz balam.
 Sürüşdü qar üstə getdi dərəyə,
 Nə qədər axtardıq onu tapmadıq,
 Sonralar bildik ki, vəhşi erməni,
 Körpəni meşədə boğub asıblar,
 Zaman dara çəkdi ölürəm dərdən,
 Hər yada düşəndə göz yaşım axır,
 Nə qədər vuruşduq ermənilərlə,
 Yadımdadır o gün çox şeylər vardır.”
 Deyərək qocanın bənzi qaçırdı.
 Hər sual verdikcə, hər soruşduqca,
 Ardı kəsilmədən hey ağlayırdı.
 - Bir şeydə yadımdan çıxmaz heç zaman,
 Deyərək sözüne başladı qoca,
 Biz dağı aşanda həmin o zaman,
 Bizimlə gəlirdi cavan bir qadın,
 Körpə uşaqlarla çox əlləşirdi,
 İki oğlan idi 4-5 yaşında,
 O həmin dövrdə ərini itirdi,
 Girov götürüldü həmin zamanda,
 Bir az aralandıq onlardan barı,

O vaxt kömək etmək çox çətin idi,
 Sonra mən itirdim dağda onları,
 Uzaqdan eşitdim qulaqlarımla,
 Mənə təsir etdi avtomat səsi,
 Qayıdıb boylandım, həmin o yola,
 Yaman çox pis idi düşmən gülləsi,
 Onlar güllələdi o uşaqları,
 Girov götürüldü həmin o qadın,
 Erməni faşisti kəsib yolları,
 Sərhəddi pozurdu Azərbaycanın.
 Qoca çox danışdı mən qulaq asdım,
 Xocalı harayı dözülməz idi,
 Mən onu öpərək bərk qucaqladım,
 Mənim də gözümdən yaş tökülürdü,
 O dedi: Xocalı o zaman işğal olanda,
 Əmirova Xəzəngül Təvəkkül qızı,
 Onun ailəsinin bütün hamısını,
 Girov götürüldü həmin məqamda,
 Atası Əmirov Təvəkkülü isə,
 Erməni köpəklər benzin tökərək,
 Yandırdılar onu böyük həvəslə.
 Əliyeva Zoya Əli qızı vardı,
 150 adamla meşədə qaldı,
 Şaxtadan heç biri salamat qalmadı,
 Paşayeva Kübra Adil qızını
 Ermənilər aldı mühasirəyə onu,
 Götürdülər onu neçə bir sovqat,
 Başına açdılar min cür oyunu.
 Manafov Alı Ağami oğlu,
 Onunla qaçanlar iyirmi nəfər,

Mühasirəyə alıb ermənilər
 Qulaq-burunların tutub kəsdilər.
 Qoca danışdıqca mən yorulurdum,
 Nələr törətmişdir o ermənilər.

1992-ci il fevral ayında,
 366-cı moto alayla
 Birləşərək erməni quldurları
 Hücuma keçmişdir gecə qəflətən.
 Bir gecə çağında yüzlərlə insan,
 Uşaq, böyük, xəstə tələf oldular,
 Ev-eşik yandırdılar dünyalar qədər,
 Dağıldı hər yerdə salınmış yollar.
 63 nəfər uşaq öldürüldü,
 Ölümə qərq oldu 106 qadın,
 Bunu yer üzündə eşitdi, gördü,
 Ən uzaq dövləti o Avropanın,
 Minlərlə ev yandı o zamanları,
 Uşaq baxçaları, kitabxanalar,
 28 ədəd qəbr daşları,
 Yorğan-döşşək nədir hey daşdılar,
 Dəmir əşyaları, çörək qabı tək,
 Sadə qab-qacağı apardı onlar,
 Əsgərlər evləri talan etdilər,
 Əl altı nə vardı aparırdılar,
 Geyimlər, xalçalar gedirdi hər gün,
 Həyətdə nə vardı bütün mal qara,
 Şəxsi məşinləri mənimsəyərək,
 Ermənilər daşdı vermədi ara,

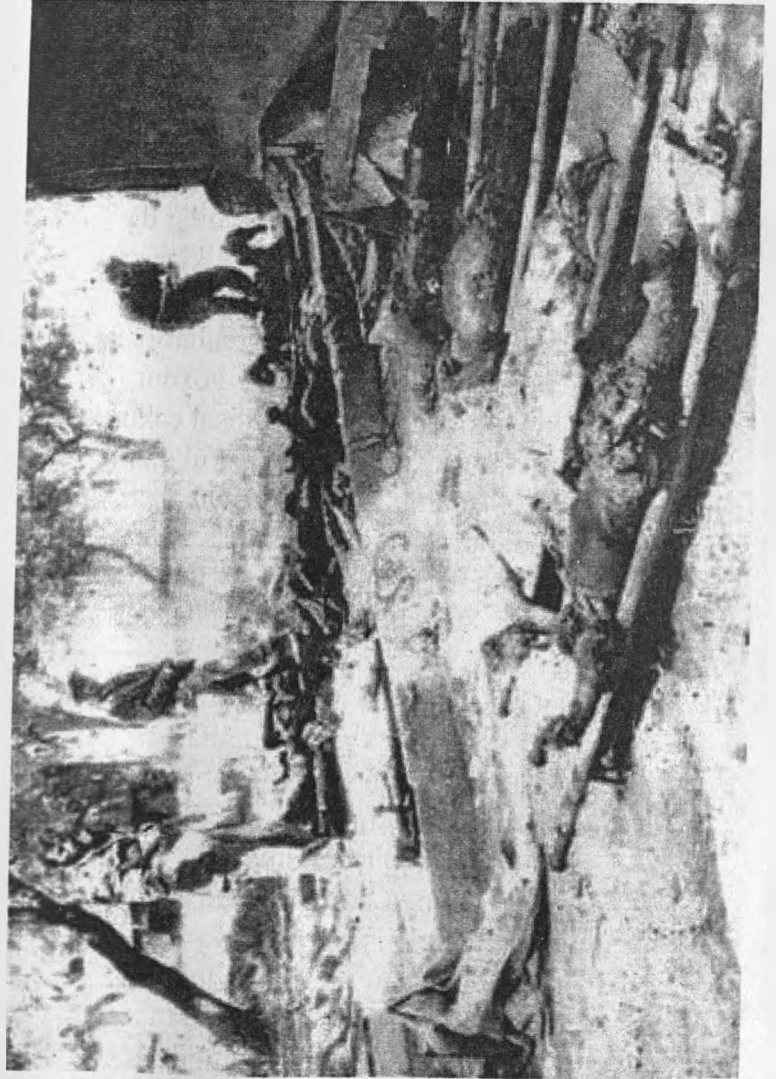
Qızıl əşyaları boğaz örtüyü,
 200-dən çox soyuducu bu an,
 800-dən çox televizor, 7 ton düyü,
 Onlar daşıyırdılar yəqin acdıqdan.
 Qaşıqdan, çəngəldən demirəm hələ,
 Bahalı servislər, qızıl qaşıqlar,
 Onlar maşınlarla min cür əməllə,
 Hər gün, hər saat aparırdılar,
 Alay komandiri qərar verirdi,
 Bir nəfər qalmasın diri Xocalıda,
 Hər addım başında işkəncə gedirdi.
 Bura cəlb olurdu qadın, uşaq da,
 Erməni tərəfdən qətlə yetirilmiş,
 Uşaq, böyük, qadın həmin günləri,
 Tanınmamaq üçün parçalanırdı.
 Bəzən basdırılırdı torpağa diri,
 Təkcə Xocalıda 18 nəfər,
 Dirikən başını kəsmişdi onlar,
 30 nəfərin sinəsi yarılmış,
 Ordan çıxarılmış bütün cəsədlər.
 Buna imperiya deyirdi alqış.
 Kərimova Səidə o Qurban qızı,
 12 nəfərlə girov götürüldü,
 Onun uşaqları Tapdıq, Səadət,
 İradə, Nəzakət öldürülmüşdü,
 Erməni vəhşiləri öldürən zaman,
 Əvvəlcə işgəncələr tətbiq edərmiş,
 Sonra başlayarmış burun qulaqdan,
 Axırda da dərinə soyarmış.
 Sərkərdələr haqda fikirləşəndə,

Görürsən tarixin ənənələrini,
 Başqadır erməni vəhşiliyində,
 Görülən tətbiqlər hər işgəncəni,
 7 min əhalisi olan Xocalı,
 Dağıldı dünyaya silahsız bu an,
 Düşmən ermənilər, ruslar silahlı,
 İstifadə etdi 2 alaydan.
 10 kilometr Xankəndidən sağda yerləşən
 Qarabağ dağının lap ətəyində,
 Ağdam-Şuşa yoluna üstə yerləşən,
 Balaca bir şəhər öz aləmində,
 Qarabağda yeganə aeroport vardı,
 Rız qalardılar gəlib-gedənlər.
 Uzaq qonaqların kəsməzdi ardı,
 Buna çox paxıllıq etdi ermənilər,
 Xocalıya maraq artırdı hər gün,
 Qafqazın gözüydü bizim Xocalı.
 Oxuyun, öyrənin tarixin özünü,
 Genişdir Azərbaycan, onun torpağı,
 Strateji mövqeyə malik Xocalı,
 Gözü götürmədi Erməistanın ,
 Dənizdən-dənizə torpaq xəyalı,
 Coşdu arzusunda ermənilərin,
 Xocalı əhalisinin yerləşdiyi yer,
 Tarixi yeridir söz ola bilməz,
 Onundur, doğmadır, heç kimin deyil,
 Heç kim bu faktlara söz deyə bilməz,
 Xocalı yaxınlığında abidələr
 XIV-VII-əsrə aid edillər.
 Xocalı-Gədəbəy mədəniyyətinin,

Abidələri vardı həmin əsrdən,
 Burada son birinci və ikinci vaxtdan,
 İlk dəmir dövrü ilinə aid,
 Dəfn abidələri, daş qutu kirqanlardan,
 Hekrollar kimi yaşayır bu gün.
 Həmçinin burada arxitekturalar,
 Məşhur abidələr yer tutur axı,
 1356-1357-ci illər yadigarı,
 XIV-əsrə qalmış o xatirələr,
 Xocalı tarixi unudulmazdır,
 Bunu tam göstərir bütün xəritələr,
 Dünyada həqiqət, doğruluq vardır,
 Arxeoloji məqsədlə çox qazıntılar,
 Müxtəlif tarixli faktlar göstərir.
 Ev əşyalarına rast gəlmək olur,
 Minlərlə kəşf olunub Xocalı hər an.
 Bir yandan Xocalı tarixə dolur
 Xocalı vuruşur öz zamanından.
 Tapılmış faktlardan, abidələrdən,
 Assuriya şahı Adadnerinin,
 Adı yazılmışdır hələ köhnədən,
 Hər elin-obanın öz tarixi var,
 Sirlidir Qarabağ, möhtərəm Qafqaz,
 Qoy bilsin, öyrənsin baş qaldıranlar.
 Kimlərə dar oldu o kiçik şəhər,
 Onlar məşqul idi arıçılıqla,
 Üzümçülük, heyvandarlıq bir peşə idi,
 Əkinçilik gedərdi çox iftixarla,
 Hər il sahələrdə əkin gedərdi,
 Şəhərdə toxuculuq fabriki vardı,

Çoxlu orta məktəb, 2 natamam,
 Məktəblər var idi gözəl diyarda,
 Var idi çayxana, mağazalar, hamam,
 İnsan yaşayırdı razı miqdarda.
 Son zaman orda məskən salmışdı,
 Məhsəti türkləri bir qardaş kimi.
 Pənah gətirmişdi Özbəkistandan,
 Sonralar çox yaman peşman oldular,
 Buna mane oldu bizim Şimaldan,
 Ara qarışanda, o gün Xocalıda,
 9 ailə qaldı düşmən əlində,
 Evləri yandırıldı o qalmaqalda.
 2 uşaq yox oldu elə o gündə,
 Ermənilərdə belə bir qayda vardı,
 "Türkəm" deyənləri öldürürdülər,
 Dilini çıxardaraq sonra asardı.
 Zaman dara çəkdi, tarix unutdu,
 Ermənilərə Türklər çörək verərdi,
 O çörək də erməni yaman qudurtdu.
 O rus qardaşından çox şey öyrəndi,
 Sual vermişdilər Yərəvana bu an,
 Xocalını almaqda məqsədi nədir,
 Cavab vermişdir aeroportu almaq,
 Xocalı Əskəran yolunu açmaq,
 Qoymurdu Şimaldam silah daşımağa,
 Sonrada alayı müharibəyə qoşmaq,
 Müharibə törətmək geniş miqyasda.
 Erməni ruslarla şəhərə doldu,
 İmperiya geyindi cəllad libası,
 4 yandan Xocalı mühasirədə oldu,

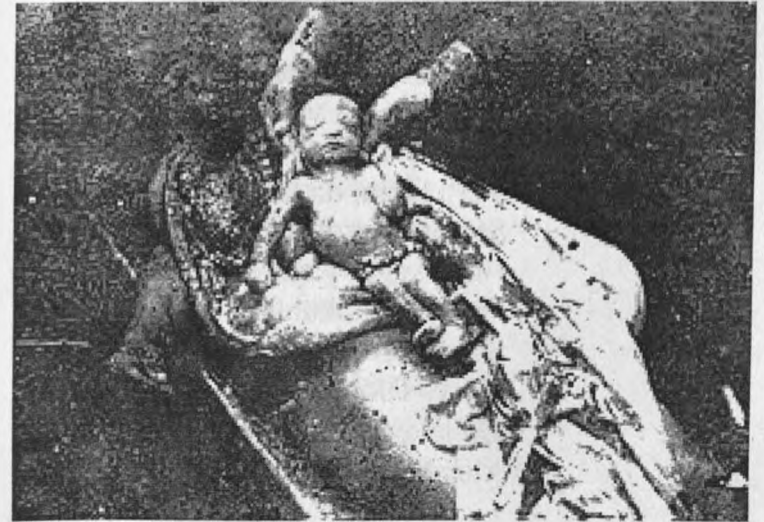

Əməliyyata başladı, hərbi bu zaman,
 Birləşdi Rastovdan gələn alaylar,
 Başladı qırğınlar öz planından,
 Kəsildi hər yandan, bağlandı yollar,
 Bu zaman Qaradağın sakini olan
 8 nəfər öldürüldü həbsxanada.
 Meyitlə dolmuşdur Xocalıda hər yan,
 Cəsədlə dolmuşdur o gün yollar da.
 Dünyada olmamış bu vəhşiliklər,
 Ermənilər tərəfindən tətbiq olundu,
 Nə qədər baş vermiş çox müharibələr,
 Saysaq görürük ki, bərabər yoxdur.
 Yenə ermənilərdən qoy misal çəkim,
 Əhmədova Xəzəngül Təvəkül qızın,
 Xocalı işğalı başlayan zaman
 Erməni dəstəsi həyasızlıqla,
 Görün nələr edib həmin o zaman,
 Həmin Xəzəngülün anası Rayanın,
 Bacısı Yeganəni 7-i uşaqla,
 Qətlə yetirmişdir vəhşi ermənilər,
 Belə vəhşiliklər gəlməz ağıla,
 Çar Rusiyasının sərt siyasəti,
 Azərbaycan üçün etap-etapdır,
 Hər on ildən bir planla qəti,
 Azərbaycanda böyük qırğın salıblar,
 Erməni əliylə iş görən ruslar,
 Birinci Pyotrun türklər haqqında,
 Dedi, yazdığı o vəsiyyətlər,
 Yerim yetirilir hər an vaxtında.
 1771-ci ildən himayəçi kimi,

Erməni ruslara dayı deyibdir,
 Həmin planları hey yada salıb.
 O türk dünyasıyla müharibədədir,
 Rusun alayları Azərbaycanda,
 Soyqırım törətdi erməni əliylə,
 1990-cı ilin fevral ayında,
 Xocalı rusların vasitəsiylə,
 Yerlə yeksan oldu köhnə qaydada,
 Böyük rus qardaşın rəhbərliyiylə,
 Diri-diri insanlar yandırılırdı,
 Dərisini soyurdular hər bir insanın,
 Maşına bağlayıb bəzi şəxsləri,
 Bir qaba doldurub türklərin qanını,
 Yerəvana göndərdi hədiyyələri,
 Gözlər çıxardaraq kor edirdilər,
 Qulaq, burun kəsib həmin zamanda,
 Ölənlər haqqında hesab verirdilər,
 Belə şey olmayıb bütün dünyada.
 1918-1920-ci il soyqırımları
 1905-1906-cı illərdə təkrar,
 1948-1953-cü il soyqırımları,
 1988-1989-cu ildə o qanlı yanvar.
 Unutma oxucum, unutma sən də,
 Həmin o illərin ərəfəsində,
 Məhv oldu 3 million müsəlman xalqı.

*Bütün terrorlar, qırğınlar rus ordusunun
8 alayı ilə görüldü*

Siz ey dünya adamları,
Filosoflar, tarixçilər,
Qulaq asın mənə bari,
Nələr edib ermənilər.
Hansı dövlət müharibədə,
Vəhşiliklə məşğul olub,
Hansı dövlət yer üzündə,
Başqasını viran qoyub.
Baxın, Xocalıya baxın.
Azərbaycanın o şəhəri,
Viran qoyub ermənilər.
Qırıb töküüb körpələr.
Yadımdadır o vəhşilik,
Rus ordusu nələr etdi,
Erməniylə biz bilirik,
Xocalını yeksan etdi,
Misal çəkim qulaq asın,
Ağlamasın qoy analar,
Bu sözlər yadda qalsın,
Nə vəhşilik edib onlar,
Xocalıda ilk zamanlar,
Düşmən doldu o şəhərə,
Elə bil ki ac canavar,
Girdilər yanan evlərə,
Axtarırdı qızıl paltar,
Onlar yığıb şələ-şələ,
Arabalarla daşıyırdılar.

Bir ev vardı lap qıraqda,
 Kasıb bir kəndli ailəsi,
 12 nəfərlik bir ailə
 Yaşayırdı orda-burda.
 Sökdülər tamam o evi,
 Yorğan-döşək, balıq nə var,
 O acgöz, vəhşi erməni,
 Hərəsi bir şey apardılar,
 12 nəfər uşaq, böyük,
 Bir cərgədə düzüldülər,
 O faktları biz də gördük,
 Necə onlar güllələdilər,
 Qan töküldü o dərədə,
 Sonra dərəyə atıldı,
 Hər bir adam benzin ilə,
 Tökülərək yandırıldı,
 Maşın gəldi, ermənilər,
 Yüklədilər bir dağ kimi,
 Yorğan, döşək çox geyimlər,
 Dolduruldu yataq kimi,
 Çox getmədi yüklü maşın,
 Zasadaya düşdü bu an,
 Yerli bizim dəstələrlə,
 Səs saldılar dayan, dayan,
 Güllə yağdı yağış kimi,
 Ermənilər töküldülər,
 Səs götürdü təpələri,
 Haray saldı bizimkilər,
 Güllələyib 10 nəfəri,
 Meyitlərin tökdü yerə,

5 nəfəri diri-diri,
 Girov götürdülər yenə,
 Hər tərəfdən rus alayı,
 Hərbi texnika gəlirdi,
 Salıb dünyaya harayı,
 Dağıdırdı bizimkilər.
 Göy üzündə qara bulud,
 Hər tərəfdə qorxu vardı,
 Elə bil ki gedirdi sud,
 Ermənilər aparırdı,
 Sabah tezdən xəbər gəldi,
 Rus ordusu köməyə gəlir,
 Bizimkilər kiçik dəstə,
 Hey irəliyə gedirdilər,
 Güc çatırdı bizimkilər,
 Boz yağanda dayandılar,
 Tökülüb ruslar, ermənilər,
 On nəfəri yaxaladılar,
 Atışma getdi 5 saat,
 İgidlər vuruşdu bu an,
 Bəs belə oldu həyat,
 Onlar çıxmadı yağandan,
 Top-tüfənglə rus ordusu,
 Atəşə tutdu onları,
 Dağıdırdı o korpusu,
 O Gorusdan gələn alay,
 Trafimov idi komandir
 Zabitlərə saldı haray.
 10 nəfər bizim əsgərlər,
 Axır ki təslim oldular,

Otuzadək ermənilər,
 Faşist kimi qırıldılar.
 Ancaq bizim əsgərlərdən,
 Girov düşənlər də oldu.
 Ermənilər girovları,
 İplə bağladılar tanka,
 Sürürdülər bir leş kimi,
 Cəsədləri qopa-qopa,
 Qol-qıçları dolmuş adi,
 Orda dərə təpələrdə,
 Hər yanda çox qan izləri,
 Qalmış idi daş-kəsəkdə.
 Vəhşiliyin sirtinə bax,
 Ürək vardı bizimkilərdə,
 O zülmətdə dayanaraq,
 Dözmüşdülər çox hünərlə,
 Parça-parça oldu onlar.

* * *

Qoyun misal çəkim vəhşiliklərdən,
 Erməni gətirdi Azərbaycana,
 Ağır bir gündəydi bizim bu vətən,
 Millət torpağında batdı al qana,
 Xocalı genasidi unudularmı.
 Dünya istəməyir həqiqət olsun,
 Bunu yaxşı bilir dünyada hamı.
 26 fevralıdı 1992-ci il.
 Xocalıdan yüzlərlə insan qırıldı,
 Onlar bilməyirdi harda gizlənsin,

Uşaq, böyük, qoca, əlsiz, ayaqsız,
 Körpünün altına girmək istədi,
 Düşmən vəhşi idi tamam amansız,
 Təxmini 48 yaralı vardı,
 120 nəfəri onlar bu anda,
 Bəzisin çıxardı b kəsdi bəş başın,
 Çoxların dərisin soyurdu onlar,
 Var idi uşaqlar, cavan, qoca da.
 Körpünün ətrafı meytələ dolu,
 Uşaq, böyük bəlkə yox idi sayı,
 Asılmış ağacdən qılıcası, qolu,
 Onlar hamısı oldu erməni payı,
 Ermənilər burada gözləyirdilər,
 Xocalıdan gələn o insanları
 Hər yandan Xocalı bağlanmış idi,
 Nə çıxış var idi, nə də ki giriş,
 Geri qaçanlarsa güllələnirdi,
 Artıq kəsilmişdi hər gediş-gəliş,
 Dünya çox amansız fani dünyadır,
 Nə səs verən vardı, nə də ki kömək.
 O rus imperiyasının planı vardı,
 Tamam Qarabağı ələ keçirmək,
 O qərar çıxartdı bütün sərhədlər,
 Güclü minalarla gediş kəsilsin,
 50 ildə keçsə o gözəl yerlər,
 Qaytarıb türklərə heç verilməsin,
 Bu gündə elə bir siyasət vardı,
 Qarabağ qaytarmaq mümkün deyildir,
 Hər gün söhbətlərin kəsməyir ardı,
 Xristian dünyası bunu istəyir.

*Terror aktları ermənilərin başımıza gətirdiyi
oyunlar. XX əsr 80-90-cı illər*

80-ci ilin axırlarından,
Başlandı terrorlar vətənə qarşı,
Bunu təsdiq edir yüzlərlə insan,
Bu gündə ağrıyır ilanın başı,
Erməni dövləti diasporların,
Yardımlı ilə maliyyələşirdi,
Dünyanın müxtəlif ölkələrində,
Başladı ardıcıl vəhşiliklərə,
Terror təşkilatı Ermənistanın,
Planlar çəkirdilər öz arasında.
Bütün ərazisi Azərbaycanın,
Bura daxil oldu həmin planda,
Dövlət səviyyəsində erməni xalqı,
Dəstəklədi bunu bir qisas kimi,
80-ci ildən işə başladı,
Səs-səda götürdü bütün aləmi,
Təcavüzkar, vəhşi erməni özü ,
Siyasət işlətdi bu zamanları.
Dünya bu barədə desə də sözü,
Onlar qaldırdılar xristiyanları.
Bu addan istifadə edən erməni,
Xristian-müsəlman məsələsi qoydu.
Onlar ortalığa ataraq dini,
Tapdı bu günə qədər vəhşilik yolu,
Gəlin tanış olaq o terrorla,
Hansı ki törədib qonşu hayeslər,
Düzünü desək dünyada xalqa ,

Etiraf edəcək onlar bu günlər,
16 sentyabr 1989-cu ildə,
Tbilisi-Bakı marşrutunda olan,
Sərnişin avtobusu həmin o gündə,
Partladılmış idi terrorçularla,
Onda həlak oldu 5 nəfər adam,
Yaralanmış oldu 85 nəfər,
Bu cür terrorlara mən inanıram ,
Çünki vəhşi idi onda ermənilər,
18 fevral 1990-cı il,
Yevlax- Laçın yolunun 105 km-də,
Şuşa-Bakı marşrutu unudulan deyil,
Avtobusu partlatdılar həmin o gündə,
11 iyul idi 1990-cı il,
Tərtər- Kəlbəcər marşrutunda da,
14 nəfər öldü, 30 yaralandı,
Ermənilər avtobusa açıb əməli,
Bu bir zərbə oldu Azərbaycana.
Kompleks terrorların kəsmirdi ardı,
Moskva dəstəklədi Yerevana.
Həmişə ermənilər kömək alırdı,
Terror artırdı hər gündən günə,
Qəsdlər davam etdi vətənə qarşı,
Dünya inanmırdı baxıb gözünə.
İnsan itiridi bacı qardaşı,
Gəlin yada salaq 10 avqustu,
1990-cı il hələ yay idi,
Tbilisi Axtan”la gedən avtobus,
Erməni əliylə partladılmışdı.,
Onda həlak oldu 21 nəfər,

30 nəfər isə yaralanmışdı,
 Bunu aşkar etdi hüquq orqanlar,
 Avenesyan, M. Tetevosyan gizlin qaçdı.
 Şəmkir- Gəncə yolu marşurutunda,
 Həmin o günləri həmin zamanlar,
 Xanlar rayonunun Hagel kəndində,
 Yenə avtobusu partlatmışdılar,
 “Laz” markalı avtobus yenə də,
 Yandırılmış idi, var idi ölənlər,
 Həlak oldu bu an 17 nəfər insan,
 Sui-qəsd törətdi yenə ermənilər,
 Heç şey qalmamışdır o avtobusdan.
 30 noyabr 1990-ci il,
 Soyuq qış zamanı Azərbaycanda,
 Mənim heç yadımdan o çıxan deyil,
 Necə gurlayırdı millət Bakıda,
 Bundan istifadə edən ermənilər,
 Ayaq qoymuşdular hər ərazidə,
 Terrorlar artırdı həmin o günlər,
 Vətən torpağının hər sahəsində,
 Minlərlə terrordan mən yazmasam da,
 Oxuyun faktları tarixdə tapın,
 Çox şey aşkar olub bütün dünyada,
 Onlardan soruşun məlumat alın.
 09 yanvar idi 1991-ci ildə,
 Xankəndi aeroportu buna şahiddir,
 Onun yaxınlığında partlayış oldu,
 Onlarla adamlar məhv edilmişdir.
 Hər ay terrorların sayı artırdı,
 Ölümün miqdarı vermirdi ara,

Ermənilər düşmüşdür zorakılığa,
 Böhran bürümüşdür Azərbaycanı.
 Saymaqla qurtarmaz terrorun sayı.
 Hər yerdə erməni töküdü qanı,
 Ölüm götürürdü o tay, bu tayı,
 Gəlin yada salağ, misal çəkək biz,
 9 yanvar 1991-ci ildə,
 Salatın Əsgərovanın ölümü haqda,
 Bakını onlarla qəzeti yazdı,
 3 nəfər terrorla öldürülmüşdü.

*Terror vasitəsilə uçuruldu 500 km dəmiryolu,
 18 abidə, 2 kilsə, 5 məscid, oğurlandı 2000 baş mal-
 qara*

12 fevralda 1991-ci ildə,
 Hər yanda gedirdi terror aktları,
 Düşmənlər artırdı şimalda şərqdə,
 Yəqin yetişmişdir müharibə vaxtı,
 “Maladyoj Azərbaycan”a qəzeti bu an,
 Salatın Əsgərovadan yazdı bir səhifə,
 3 nəfər qətlə yetirildi düşmən tərəfdən,
 İnsan oğlu gəldi hədəf- hədəfə,
 Terrorçu qrupun üzvləri vardı,
 A. Mıxırçıyan ilə Q. Petroyan barı,
 Onlarla birlikdə A. Maqasayan adlı,
 Cinayətə cəlb etdi qanun onları,
 30 may idi 1991-ci il,
 Mənim də yadımda qalıb o günlər,

Moskva- Bakı qatarı unudulan deyil,
 Necə partladıldı həmin o sərt il,
 Xasabyurt stansiyası buna şahiddir.
 11 ölmüş yaralanmış 22 nəfər,
 Millət gecə çağı yuxuya getmişdir,
 Çoxları o günlər heç bilməmişdir.
 19 iyun 1991-ci ildə,
 Yevlax- Laçın yolu ərəfəsində,
 Avtobus partladılmış çox faciələrlə,
 16 nəfər məhv oldu bu fəlakətdə,
 Bu vaxt 54- 59 sayılı hərbi avtomobil.
 "VAZ" 469-saylı hərbi maşından,
 Atəşə tutulmuş unudulan deyil,
 Orda həlak oldu 40 nəfər insan,
 Nə tutulan vardı, nə cavab verən,
 O zaman rayonlarda yox idi rəhbər,
 Nə nəzarət vardı, nə bir söz deyən,
 Azad hərəkət etdi bu an ermənilər,
 Meydan oxuyurdu gəib-gedənə,
 Talan edirdilər Xocalını onlar,
 Vətənin hər yerdə var-dövlətinə,
 Maşınlarla daşıyıb aparırdılar.
 31 iyul 1991-ci ildə.
 Dağıstan elinin ərazisində,
 Moskvadan Bakıya qatar gələndə,
 Ermənilər partladıb stansiyada,
 İnsan qırmışdılar bəlkə yüzlərlə,
 Qətl törətdilər vəhşi düşmənlər,
 Onlar ruslar ilə verib əl- ələ,
 Olmaz faciələr törədirdilər.

02 avqustda Hadrud rayonunda
 Dolanlar kəndində axşam çağları,
 QAZ-53 markalı maşını bu anda,
 Partlatmışdır onlar o zamanlar,
 8 sentyabr 1991-ci il,
 Yevlax -Laçın yolu axşam çağında,
 O günü partlayış unudulan deyil,
 Çoxlu insan öldü o avtobusda,
 Ermənilər olan böyük bir dəstə,
 Yaraqlı-yasaqlı silahlar ilə,
 “Ağdam- Xocavənd” avtobusunu da,
 Atəşə tutdular güclü dəstəylə,
 5 nəfər ölümlə qurtardı bu an,
 Burda Xaçaturyan Volodi vardı,
 Yeremyan Saro, Çalyan Saşa, Arustamyan,
 Onlar terror işi quraşdırırdı.
 Bu bir dəstə idi həmin o zaman,
 26 sentyabr 1991-ci il,
 Yevlax- Laçın yolunun yaxınlığında,
 VAZ 2106 markalı maşını,
 Ermənilər partlatdı adi inadla,
 1991-ci ildə belə təxminən,
 220 faktı göstərmək olar.
 Üz-üzə gələrək ermənilərdən,
 120 avtobusu partlatmışdılar,
 Böhran bürümüşdür Azərbaycanı,
 Ermənilər terrorla qələbə qazandı.
 400 nəfər insan həmin zamanı,
 Öldürülmüş idi həmin o vaxtı.
 500 nəfər terrorçu qrupada,

Erməni tərəfdən istirak edirdi,
 Onlar məlumatı həmin o anda,
 Yerəvana elə bil plan verirdi
 Minlərlə qəzalar şərh etdiu onda.
 Yollar dağıdıldı körpülər uçdu,
 Min cür hiylələri eldə, obda,
 Erməni minlərlə evlər uçurdu,
 Onlar 69 qol- qılça kəsdi,
 120 nəfərin dərisi soyuldu.
 Xaricdə satıldı insan cəsədi,
 Minlərlə insana hiylə quruldu,
 10 avqustda 1990-ci il,
 Qruppa erməni diasporları,
 Milyon hesab ilə pul keçirdilər,
 Şimaldan gətirib çox silahları,
 Terror qrupları tətbiq etdilər,
 Xocalıdan başlayıb o terrorçular,
 Xarici səxslərlə dəstə düzəltdi,
 Minlərlə nayomnik gətirib onlar,
 Onlara Moskva göstəriş verdi.
 Gündən günə artdı terror dəstələr,
 Doldu hər yrinə Azərbaycanın.

*Erməni terroru ilə dağıldı 5 stansiya, 82 avtobus, 9
 avtomobil, mindən çox ev, 400 nəfər insan və s..*

Yerəvana gələn qara ərəblər,
 Moskvadan aldı nayom haqqını,
 1992-ci ilin fevralı idi,
 Xocalı şəhərinin bir küçəsində,

Dairəvi durmuşdur 20 əsgər,
 Avtomat, qumbara, əl də belində,
 Nə isə dairədə vurub gülürlər,
 Farağat dayanıb qara əsgərlər,
 Onlara yaxınlaşıb general Poqosyan.
 Soruşdu onlardan işlər barədə.
 Birinci məruzə edərək bu an,
 Futbol oynayırıq, yoldaş general,
 Türkün başlarıdır siz də qoşulun,
 Deyərək üç başı göstərdi barı.
 Bu an yaxınlaşdı general Poqosyan,
 Hər başa bir təpik vurdu yaramaz,
 -Türklərin başıdır deyib bu zaman,
 -Dedi: öləcəkdir hər türk belə qalmaz.
 Dənizdən-dənizə hamısı bizimdir,
 Türkün torpaqları bizə qalacaq,
 Dünyada ən güclü ermənilərdir,
 Ölkələr bu sirri bizə açacaq,
 -Deyərək Poqosyan zarafat etdi,
 Hamı gülüşdülər bir nəfər kimi,
 Belə hadisələr çox oldu o vaxt,
 Köçəryan hər yerdə başda çəkərdi,
 Prezident səxsən girov düşəndən,
 Sirli kabinetində baş da kəsirdi,
 Dedi, mən doğuldum o Qarabağda,
 Dəqiq tanıyıram bütün yerləri,
 Hər kənddə, hər eldə, hər qəsəbədə,
 Qaldırın terrora bütün milləti,
 Bəli, belə oldu Qarabağda rəhbər,
 Onun vəhşiliyi qəti idi qəti.

Bu gün də Avropa türk dünyasını,
 Hədə qorxu gəlib qorxuya salıb,
 Onlar sıxışdırıb müsəlmanları,
 Açıq ermənilərin qaydına qalır,
 Gərək oyansınlar müsəlman xalqı,
 Bunlarda nə birlik, nə inkişaf var,
 Gəlin fikirləşək bu gün sabahı,
 Bizi yeməsinlər ayı, canavar,
 Erməni soykənən o çürük ağac,
 Bir gün öz qanına boyanacaqdır,
 Erməni milləti qalan günü ac,
 Türkə əl atacaq yalvarıb axır,
 Zaman göstərəcək bu həqiqəti,
 Bizim torpaqları zəbt edən dövlət,
 Görəcək özündə adi nifrəti.
 XX əsrin bu böhtanları,
 Üzə çıxacaqdır bir zaman yenə,
 İstərdim mən görüm müsəlmanları,
 Bir olmaq yolunda öz aləmində.
 Gəlin nəzər salaq o terrorlara,
 Nələr gəldi o gün başımıza axı,
 Siz baxın oxucum o oyunlara,
 Moskva göstəriş verib onlara,
 22 iyun idi 1993-cü il,
 Tərtər rayonunda olan partlayış,
 Rusiya bunlara edirdi alqış,
 30 avqust 1993-cü il,
 Tərtər rayonunun ərazisində,
 “ZİL” markalı maşın partladılmışdır,
 Həmin o günləri, həmin o ildə,

Vətən torpağının hər bölgəsində
 Belə terrorların sayı atmışdır,
 -18 mart idi 1994-cü il,
 Xankəndinin səmalarında
 Hərbi bir təyyarə İrana məxsus,
 Vurulmuş 45 nəfərlik insanla,
 Buna mətəl qalan o günləri rus,
 Yalandan vətənə qurmuşdu tələ,
 19 mart idi 1994-cu il,
 Metroda olan erməni terroruna
 Bakı metropoliteni özü şahiddir,
 13 aprel ayı 1994-ci il,
 “Moskva-Bakı” qatarına baxın,
 Necə hücum çəkdi terroristlər bil,
 Həyatına qəsd olundu 45 insanın,
 -03 iyul ayı 1994-cü il
 Bakının “Gənclik” metrosunda,
 “28 may” və başqasında,
 Terror aktı vaxtı göstərdi özün,
 İnsanlar məhv oldu o partlayışda,
 Saymaqla qurtarmır terror haqqında,
 Bir deyil 5 deyil o vəhşiliklər,
 Bu bir faktor kimi gedir dünyada,
 İndi də əl şəkmi qonşu ermənilər,
 Nə qədər yazsaq da, pozsaq da barı,
 Xristian dünyası eşitmir bizi,
 Onlar tanımır mülk müsəlmanları,
 Həmişə eynidir rəmzi,
 Gəlin birgə olaq siz ey xalqımız,
 Görək təkləməsin erməni bizi.

Mən özüm danışdım Xocalıdan,
 O mənə danışdı vəhşiliklərdən,
 Ağladı, göz yaşı axdı alınından,
 Dedi: nə günlərə qalmışdır Vətən.

O gecə biz endik qarlı dağlardan,
 O günlər çəmənlər dağlar ağladı,
 Uşaq, qoca, cavan, yaralılarından,
 Bizə baxıb yollar, kollar ağladı.

Buz zülmət içində endik dərəyə,
 Duman örtüdü bizi ağ yorğan kimi,
 Dilimiz yox idi bir söz deməyə,
 Dərd qəm götürmüşdü bütün aləmi.

Uşaqlar, böyüklər, xəstə qocalar,
 Bəzisi soyuqdan buza döndürdü,
 Artıq dərələrdə ağ canavarlar,
 İnsana cumaraq, cırıb yeyirdi.

Nə çörək var idi, nə düz, nə yemək,
 Qadınlar, kişilər, körpə uşaqlar,
 Bəzən soyuq, buzlu qara düşərək,
 Güclə qar altında tapılırdılar.

Sərhəd bilinmirdi, hardadır görən,
 Hamı can atırdı vətənə sarı,
 Çətinlik çəkirdik sıx meşələrdən,

Fikirimiz o idi tapaq yolları.

Açıq eşidilirdi güllə səsləri,
Ermənilər vururdu dalda qalanı,
Meşəni götürüdü uşaq səsləri,
Erməni vəhşiydi, içirdi qanı.

Vətən görünmürdü uca dağlardan,
Can atdıq görməyə doğma diyarı,
Hələ gecə idi, sökülməmiş dan,
Biz aşdıq əyilməz uca Boz dağı.

Bu ölüm, bu qırğın yüzlərlə qaçqın,
Səpələnmiş halda bir alay kimi,
Nə qədər var idi, ölən bir baxın,
Yamaclar dolmuşdur bir qala kimi.

Bu gün nəzər salsaz həmin yerlərə,
Ağac altda qalıb insan cəsədi,
Meyitlərlə dolmuş o dağ, o dərə,
Sizə göstərəcək o cəsədləri.

Heç yaddan çıxarmaz insan o günü,
Necə gəldik çıxdıq ana torpağa,
Çoxları torpağa tutub üzünü,
Dualar etdilər o bir Allaha.

Deyirlər olmasa su yer üzündə,
Göz yaşını doldurar okeanları,
Təbiət məhv olub tamam itəndə

İnsan yurd salacaq təzədən barı.

Bu qədər insanlar məhv oldu getdi,
Məgər bu genosid deyilmi Allah,
Erməni vəhşi tək hərəkət etdi,
Bizə nə deyəcək, gələcək sabah.

Onu bayram saydı rus imperiyası,
Vəhşi erməniləri terror saymadı,
Bu gün də geyərək cəllad libasın,
Qan içdi nə qədər yenə doymadı.

Qoca ağlayırdı mən soruşduqca,
Bir əli yox idi, sinəsi dağlı,
O mənə baxırdı hər soruşduqca,
Yox idi əlində 3-4 barmağı,
Dedi şaxta vurdu dağdan aşanda.

Sən Xocalı! Ey qardaşım,
Ey mənim gözəl sirdaşım.
Baxıb sənə yanır sinəm,
Onu bil ki, mən səniniləyəmə.

Axdı gecə gündüz qanın,
Düşməndə olmadı aman.
Qucağında uşaqların,
Acı güllə yarasından
Olmadı düşməndə vicdan.

Axdı qanın sular kimi,
Söndü muradın, mətləbin,
Getdi əldən şan-şöhrətin
Nəfəs aldın dərin-dərin,
Qurbanı oldun vəhşilərin.

Ömrün boyu zəhmət çəkdi,
Oğul,-qız böyütdün sən,
Torpağında kotan əkdin.
Bu gün sel axır gözündən,
Sənə baxır bu gün çəmən.

Niyə dostlara inandın,
Torpağının qüdrətinə,
Yaşamağa sən can atdın,
Sadıq qaldın millətinə,
Hər sazına, söhbətinə.

Vətən dedin, odur andın,
Sən ey Xocalı dayımız,
Zəbt olundu torpaqların.
Töküldü axdı qanımız,
Zəif oldu vicdanımız.

Qulaq asdın hər söhbətə,
Aldatdılar səni axı,
Sən inandın yalanlara,
İtirdin sən dostlarını,
Körpələri, uşaqları.

Dünya görmüş Azərbaycan,
Səni hələ unutmayıb,
Gələcək yəqin zaman,
Həqiqəti bir gün tapıb.
Xocalı da olar azad.

Oğul-qızın itirmisən,
Oyun açdı o vəhşilər,
Fevralın 25-dən,
Cumdu gecə ermənilər.

Nə günlərə qaldı vətən.
Sən çəkdiyən haray bu gün,
Doğma oğul, qız səsidir,
Odur yaxşı düşün özün,
Oğulların zəncirdədir.

Haray saldı dağ-dərələr,
Öləne bax, qalana bax,
Atəş açıb ermənilər,
Yoxdur itənlərdən soraq.
Zülmətdədir o Qarabağ,

Hardan gəlir o haraylar,
Sınəsindən yaralanan,
Yandırılan o uşaqlar,
O dərisi tam soyulan,
Xəbər yoxdur qadınlardan.

Yandı evlər, yandı aləm,
Etibarsız çıxdı oğlun,
Çox deyirdin mənəm-mənəm,
Tələb etdin, hanı qanun.
Haqsızlıqla sən üzleşdin.

Saysız hesabsız meyitlər,
Təpələrdə qalaq-qalaq,
Vəhşi kimi ermənilər,
Qırırdılar oylaq-oylaq,
Gəlin biz də vəhşi olaq.

İnsanların sümüyündən,
Ermənilər oyun qurdu,
İnsanların cəsədindən,
Xarıclərə çox pay qoydu,
Nə yemədi, nə də doydu.

Qol-qıçını kəsirdilər,
Qulaq, burun cırırdılar,
Həmin quduz ermənilər,
Silahları alırdılar,
Var-dövləti yığırdılar.

Darıxma sən ey Xocalı,
Hər əmələ qoşa getdik,
Sən əlinin tək vüsalı,
Bu gün səni biz itirdik,
Yenə səni görəcəyik.

Qartal kimi oğulların.
Qəhrəman qızların vardır!
Qərarı olsa iqtidarın,
Xalq ayağa qalxacaqdır!
Bu xalqımın qərarıdır.

Sən Xocalı, sən Xocalı,
İtirmə qəlbində sözü,
Düçmən unudub Allahı,
Kor olsun onların gözü.

Səndə böyük hünər vardır,
Dözmüsən cətinliyə,
Sən Xocalı adın vardır.
Yandın vətən deyə-deyə.

Hər daşında, torpağında,
İgidlərin qanı vardır,
Qan izləri hər yolunda,
Bizi dəhşətə aparır.

Zalım düşmən quduzlaşıb,
Uşaq, böyük o qanmadı,
Minlərlə qol-qılça çapıb,
Qanın içdi heç doymadı.

Mən də adi bir oğlanam,
Sən ey Xocalı qardaşım,
Məndə yaranıbdır inam,
Dağlarından gedim aşım.

Qondu sinənə ruzigar,
Qış gecəsi tilsim oldu.
İmperiyadan o alaylar,
Bir gecədə şəhərə doldu.

Bəs niyə gücün çatmadı,
Haray saldın dağa-daşa,
Nə isə gələn olmadı,
Demədin dosta-sirdaşa.

Üfüqlərin qara geydi,
Hünər tapılmadı səndə,
Rus, ernəni birləşmişdi,
Uzandılar səngərində.

Sən Xocalı təpələrin,
Doldu meyitlərlə o gün,
Çöldə qaldı körpələrin,
Nə qısadır o ömrün.

Faşistlərdən yazır qələm,
Gözlərimdə sellər axır.
Sən Xocalı demə mənəm,
Hər düzündə cəsəd yağır.

Sən Xocalı heç darıxma,
Ağlamasın dağ-dərələr,
İnanıram mən xalqıma,
Cavab alar ermənilər.

Azərbaycan çox allandı,
Ona-buna qardaş deyib
Ruslar bizi tapdaladı,
Var-dövləti bizdən alıb.

70 il qanımızı içdi,
Axdı heyf çaylar kimi,
Moskva "sağ ol" demədi,
Hanı o dostluq həmdəmi.

Sınamadıq gücümüzü,
İmperiyaya biz inandıq,
Dinləməyib sözümüzü,
Düşmən oldu hər an açıq.

Bir ordumuz vardı ki,
Düşmən bəli xar olsun,
Xocalı genasidi,
Ermənilərə ar olsun.

Qoy sağ olsun özümüz,
Açıq olsun gözümüz,
Birgə olsun sözümüz,
Tanrı bizə yar olsun.

Xocalın harayı,
Yer üzünə yayıldı,
Müsəlmanlar oyandı,
Tanrı bizə yar olsun.

Aran bizim, dağ bizim,
Vətən bizim, bağ bizim,
Mənim qəlbim, əzizim,
Tanrı bizə yar olsun,

Vaxt gələcək bir günlər,
Öləcək sürünənlər,
Oyanacaq igidlər,
Tanrı bizə yar olsun.

Çörəyimizi yeyənlər,
O vəhşi ermənilər,
Bir gün ac öləcəklər,
Tanrı bizə yar olsun.

Xocalı genosidi,
Bizə böyük bir dərsdi,
Demə gəldi gedərdi,
Tanrı bizə yar olsun.

Gəlin birləşək barı,
Bir tutaq yumruqları,
Qaytaraq torpaqları,
Tanrı bizə yar olsun.

Təhməz Tənha Şəmkirli (Aliyev)
Xocalı harayı
Bakı - "Avropa" -2010

Yığılmağa verilmişdir 12.03.2010.
Çapa imzalanmışdır 10.04.2010.
Formatı 84x108¹/₃₂ həcmi 8 ç. v.

"Avropa" nəşriyyatı